

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí



Bakalářská práce

**Turistický potenciál švýcarského kantonu Ticino:
analýza, inovace a kulturní přesahy**

Kateřina Knittlová

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Knittlová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Turistický potenciál švýcarského kantonu Ticino: analýza, inovace a kulturní přesahy

Název anglicky

The tourism potential of the Swiss canton Ticino: analysis, innovation and cultural overlaps

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnocení cestovního ruchu, ekonomiky a kulturních souvislostí ve švýcarském kantonu Ticino. Z dostupných nabízených zájezdů do jediného italsky mluvícího švýcarského kantonu jsou pobyty spojeny buďto s návštěvou severní Itálie a nebo jsou velmi omezeny pro samotný kanton. Na základě analýzy předpokladů turismu a kulturních souvislostí zvolené oblasti bude v praktické části navržen produkt cestovního ruchu se zaměřením na určitou skupinu klientů. Nový produkt bude koncipován v kontextu současné nabídky zájezdů do Švýcarska na trhu cestovního ruchu v České republice a na základě vlastní zkušenosti v kantonu Ticino. Akcentován bude také faktory kulturními a gastronomickými.

Mezi dílčí cíle práce patří především (1) zmapování vybrané oblasti, (2) analýza jejích kulturních specifik (s důrazem na místní obyvatelstvo a regionální kuchyni) a (3) zhodnocení možností turistiky v kantonu Ticino založené na jejích ekonomické a kulturní stránce.

Metodika

Teoretická část bakalářské práce bude vycházet z konceptů týkajících se cestovního ruchu, etnicity a jazyka. V empirické části bude provedena analýza oblasti a jejích kulturních specifik. Pro získání dat budou mimo jiné provedeny polostrukturované rozhovory s rezidenty kantonu a internetové dotazníkové šetření. Dále bude vypracován zájezd do kantonu Ticino, jeho kalkulace a komparace s konkurencí na trhu cestovního ruchu v České republice. Zjištěné výsledky budou v závěru vyhodnoceny.

Doporučený rozsah práce

40-50

Klíčová slova

Cestovní ruch, Kalkulace, Komparace, Kanton Ticino, Kultura

Doporučené zdroje informací

ERIKSEN, Thomas Hylland. Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty. ISBN 978-80-7419-053-7

FARKOVÁ, Blanka a Eva KUNEŠOVÁ. Technika zahraničních zájezdů. V Praze: Idea servis, 2014. ISBN 978-80-85970-83-8

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4

KOTÍKOVÁ, Hana. Nové trendy v nabídce cestovního ruchu. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6

WORLD TOURISM ORGANIZATION. Global Report on Adventure Tourism. Volume nine. Madrid: UNWTO, 2014. ISBN 978-92-844-1662-2

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Josef Abrhám, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 18. 10. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Turistický potenciál švýcarského kantonu Ticino: analýza, inovace a kulturní přesahy" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. Josefu Abrhámovi, Ph.D. za jeho odborné rady a možnost psát o tématu, které mě zajímá. Dále bych ráda poděkovala respondentům, kteří se výzkumu zúčastnili, za jejich čas a ochotu.

Turistický potenciál švýcarského kantonu Ticino: analýza, inovace a kulturní přesahy

Abstrakt

Práce se zaměřuje na švýcarský kanton Ticino. Zkoumá jeho turistický potenciál a současně analyzuje jeho kulturu. Cílem praktické části je určit elementární prvky spojující místní kulturní podmínky s turistickým potenciálem kantonu a na základě této analýzy navrhnout zájezd do tohoto regionu. Nejprve se představuje historické pozadí vzniku kantonu a jeho začlenění do Švýcarska. Následně se nahlíží na demografické údaje kantonu a situaci na místním trhu cestovního ruchu. Důraz je kladen na tři základní služby cestovního ruchu: ubytování, stravování a dopravu. Dále navazuje analýza místní etnické identity s důrazem na jazyk a na vztahy s ostatními etnickými skupinami. V závěru práce je navržen potenciální zájezd do tohoto regionu a provedena analýza jeho konkurenceschopnosti na trhu cestovního ruchu v České republice.

Klíčová slova: Cestovní ruch, Kalkulace, Komparace, Kanton Ticino, Kultura, Jazyk

The tourism potential of the Swiss canton Ticino: analysis, innovation and cultural overlaps

Abstract

The work focuses on the Swiss canton of Ticino. It explores its tourist potential and at the same time analyses its culture. The aim of the practical part is to identify the essential aspects linking the local cultural conditions with the tourist potential of the canton and to plan a tour to the region based on this analysis. It firstly presents the historical background to the formation of the canton and its incorporation into Switzerland. Then, the demographic data of the canton and the situation of the local tourism market are discussed. Emphasis is placed on three essential tourism services: accommodation, food and transport services. After that is presented an analysis of the local ethnic identity, with emphasis on language and relations with other ethnic groups. The practical part concludes by proposing a potential tour to the region and analysing its competitiveness in the tourism market in the Czech Republic.

Keywords: Tourism, Calculation, Comparison, Canton of Ticino, Culture, Language

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	11
2.1	Cíl práce.....	11
2.2	Metodika.....	11
3	Teoretická část	14
3.1	Cestovní ruch	14
3.2	Účastník cestovního ruchu.....	15
3.2.1	Etnicita.....	16
3.2.2	Jazyk	19
3.3	Produkt cestovního ruchu: Služby.....	21
3.3.1	Dopravní služby.....	21
3.3.2	Ubytovací služby	23
3.3.3	Stravovací služby.....	24
3.4	Kalkulace ceny zájezdu	26
4	Vlastní práce	28
4.1	Historické pozadí ve vybrané oblasti	28
4.2	Klíčové atributy turistické atraktivity v kantonu.....	30
4.2.1	Základní geografické údaje	30
4.2.2	Základní statistické údaje	30
4.2.3	Vybrané turistické služby v kantonu	32
4.2.4	Na pomezí přírody a kultury: historické a přírodní dědictví	37
4.2.5	Kulturní mozaika kantonu	39
4.3	Zájezd do kantonu	49
4.3.1	Charakteristika potenciálního zájezdu.....	49
4.3.2	Podobné zájezdy na trhu.....	53
5	Zhodnocení výsledků	56
6	Závěr	58
7	Seznam použitých zdrojů	61
8	Seznam obrázků, tabulek a grafů	68
8.1	Seznam obrázků	68
8.2	Seznam tabulek	69
8.3	Seznam grafů	70
	Přílohy	71

1 Úvod

Švýcarsko, známé svou pestrými kulturní mozaikou a jazykovou rozmanitostí, je domovem mnoha unikátních regionů, z nichž každý přináší své vlastní charakteristické prvky a identitu. Mezi tyto regiony patří kanton Ticino, který leží v jeho jižní části, je omýván sluncem a obklopen alpskými scenériemi. Ticino, s jeho historií a specifickým kulturním dědictvím, je jediný oficiálně italsky mluvící kanton ve Švýcarsku. Poskytuje fascinující pohled na spojení italské a švýcarské kultury, která charakterizují identitu jeho obyvatel.

Ticino jako destinace pro cestovní ruch nabízí jedinečnou paletu zážitků, která odráží jeho kulturní bohatství a geografické atrakce. Zdejší krajina je významně odlišná od oblastí ve středním a severním Švýcarsku. Díky své poloze nabízí kanton mnoho možností outdoorových aktivit, jako jsou turistika, horská cyklistika, vodní sporty na jezerech a lyžování v zimních střediscích. Kromě toho jsou zde také malebná města a vesnice, které lákají návštěvníky svou architekturou, historií a uměleckými díly.

Nicméně je dostupnost zájezdů do Ticina poměrně omezena, jelikož povědomí o této části Švýcarska je malé. Většina organizovaných zájezdů je orientována na německy a francouzsky mluvící části Švýcarska. Pokud se na trhu vyskytnou zájezdy, které zahrnují i italsky mluvící oblasti Švýcarska, tak jsou většinou spojovány s návštěvou severní Itálie či zbytkem Švýcarska, což vytváří důvod pro vypracování specifického zájezdu do tohoto kantonu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tato práce má za hlavní cíl identifikovat prvky spojující charakter regionu, zejména jeho obyvatel, s jeho turistickým potenciálem. Pomocí těchto poznatků se vytvoří potenciální zájezd, kterým se pokusí přispět do dostupné nabídky zájezdů na trhu cestovního ruchu v České republice. Přispět chce zejména svým obohacením o místní perspektivu a svým zhodnocením odlišností Ticina od ostatních destinací ve Švýcarsku. Místní populace je složena z rezidentů, kteří mají kořeny přímo v Ticinu nebo v německy mluvící části Švýcarska nebo v Itálii, což vytváří zajímavou dynamiku působení místních na turisty.

Přehled otázek pro kulturně zaměřenou část práce:

Hlavní výzkumná otázka:

- *Čím je specifické obyvatelstvo Ticina?*

Výzkumné podotázky:

- *Jak sami sebe vidí obyvatelé Ticina?*
- *Jaké jsou jejich elementární identifikační prvky?*
- *Jaká je jazyková situace v Ticinu v porovnání se zbytkem Švýcarska?*
- *Jaké panují vztahy s místními, s ostatními Švýcary a s Italy?*

2.2 Metodika

K realizaci bakalářské práce bylo využito kvalitativních i kvantitativních metod. V kvalitativní části práce byly provedeny převážně polostrukturované rozhovory s rezidenty kantonu. Výhodami u kvalitativního výzkumu jsou zejména podrobné nahlédnutí do zkoumané problematiky, zkoumání fenoménu v přirozeném prostředí, dobrá možnost přizpůsobení sebe i otázek místní situaci a podmínkám (Hendl, 2005, s. 45-55). Mezi nevýhody lze zařadit obtížnější zobecňování poznatků, časovou náročnost a snadné ovlivnění výsledků výzkumníkem a jeho osobními preferencemi (Hendl, 2005, s. 45-55). Další nevýhodou je též možnost provádět výzkum jen na omezené skupině. V kvantitativní části se aplikovalo dotazníkové šetření. Mezi výhody kvantitativního výzkumu je možno

zařadit relativní nezávislost výsledků na výzkumníkovi, rychlost, přímočarost sběru dat a užitečnost při zkoumání velkých skupin (Hendl, 2005, s. 45-55). Do nevýhod se může řadit přílišná abstraktnost a velká míra zobecnění získaných znalostí a opomíjení jiných fenoménů, které by mohly teorii rozvést, mimo těch, které testuje (Hendl, 2005, s. 45-55).

Dotazníkové šetření obsahovalo otázky týkající se hodnocení přírodních a kulturních památek v dané lokalitě a daném státě, které napomohly vytvoření výsledného produktu cestovního ruchu, jeho následné analýze a komparaci s momentální nabídkou na trhu cestovního ruchu v České republice.

Anonymní dotazník pro Čechy byl zveřejněn na platformu Vyplňto.cz v listopadu 2023 a ukončen v únoru 2024. Pro získání vyššího počtu osob, vedle samotného sdílení na tuto platformu, byl dotazník rozeslán na sociální sítě. V úvodu bylo zmíněno, čeho se dotazník týká, pro koho je vhodný a k jakému účelu slouží. Na závěr bylo uvedeno, jaké druhy otázek dotazník obsahuje a poděkování. Celkem odpovědělo 109 respondentů. Z toho bylo 46 mužů, 60 žen a 3 označili své pohlaví za "Jiné". Věková škála respondentů se pohybovala od 17 do 65 let, a to po vyloučení dvou zodpovězených extrémních hodnot, konkrétně respondentů ve věku 10 a 88 let. Dotazník obsahoval otevřené a uzavřené otázky. Filtrační otázky byly použity pro respondenty, kteří by Švýcarsko navštívit nechtěli nebo by se autokarového zájezdu nezúčastnili. Tito lidé byli následně přesunuti přímo do sekce týkající se povědomí o atraktivitách Švýcarska.

Polostrukturované rozhovory měly za úlohu nastínit mentalitu obyvatelstva navštěvované lokality. Mentalitou byla myšlena zejména vlastní prezentace rezidentů kantonu a seznámení se s charakteristickými kulturními prvky, které by se zároveň mohly dotýkat turistů v rámci cestování v dané destinaci. Dále byla tato mentalita rozvíjena otázkami týkajícími se jazyka a kuchyně, které dotvořily představu o navštěvovaném teritoriu. Zároveň tyto dva poslední poznatky sloužily jako podklad při vytváření produktu cestovního ruchu.

Rozhovorů se zúčastnilo 8 lidí, kteří dlouhodobě žijí na území zkoumané oblasti. Okruhy otázek nebyly stanoveny univerzálně pro všechny respondenty, jelikož dva z nich jsou italská přistěhovalci se švýcarským občanstvím, těm se přizpůsobovaly otázky týkající se etnicity a mezikulturních vztahů. První dva rozhovory se nakonec jevily jako pilotní,

a proto s těmito dvěma informátory byl proveden i druhý doplňující rozhovor. S hledáním respondentů problém nebyl a jejich výběr se uskutečnil na základě metody sněhové koule, kde byl jeden klíčový informátor a s jeho pomocí byli získáni další informátoři. V obecné rovině informátoři neměli problém s otázkami, ačkoliv u části týkající se postavení italsky mluvícího obyvatelstva v kontextu Švýcarska byli často obezřetní. Část rozhovorů probíhala osobně přímo v Ticinu a zbytek online formou videohovoru přes aplikace Facetime a Google Meet. Po jazykové stránce se rozhovory odehrávaly v angličtině a italštině. V červenci, srpnu a listopadu roku 2023 a v únoru 2024 byl proveden i terénní výzkum v dané oblasti pro získání dat přímo v regionu. Během tohoto výzkumu bylo nezbytné se dostat i do nezávazného kontaktu s dalšími obyvateli Ticina a zohlednit je ve výsledcích výzkumu. Mezi studované dokumenty patřily zejména úřední statistiky, internetové články a knižní publikace. Tabulka 1 poskytuje základní informace o respondentech.

Tabulka 1: Základní informace o respondentech

Respondent	Jméno	Pohlaví	Věk	Povolání	Identita	Původ
1	Póma	muž	21	student	Švýcar	Švýcar
2	Pisö	muž	23	student	Švýcar	Švýcar
3	Aranz	muž	20	student	Ital	Ital
4	Scérésa	žena	48	správkyňe budov	Ticinese	Švýcarka
5	Sciströi	muž	21	strojvedoucí	Švýcar	Švýcar
6	Pèrsic	žena	20	mechanička	Švýcarka	Švýcarka
7	Üga	žena	47	kuchařka	Ticinese	Italka
8	Lampón	muž	52	strojvedoucí	Švýcar	Švýcar

Zdroj: vlastní zpracování

Pro vytvoření fiktivních jmen bylo použito ticinského dialektu, kterým se hovoří na kantonální úrovni za pomoci jednoho z respondentů. Namísto jmen se použily názvy ovoce. Zde je seznam názvů s českým překladem a italskou verzí slova:

- jablko – la póma – la mela
- hruška – il pisö – la pera
- pomeranč – l'aranz – l'arancia
- třešeň – la scérésa – la ciliegia
- borůvka – il sciströi – il mirtillo
- broskev – il pèrsic – la pesca
- hroznové víno – l'üga – l'uva
- malina – il lampón – il lampone

3 Teoretická část

Tato část práce se zaměřuje na klíčové pojmy vztahující se k obsahu práce. Největší pozornost je věnována cestovnímu ruchu jako takovému, službám cestovního ruchu a účastníkům cestovního ruchu. Při pohledu na účastníky cestovního ruchu je kladen důraz na pojem rezident. Jako poslední je prezentována podkapitola týkající se kalkulace ceny zájezdu.

3.1 Cestovní ruch

Beránek (2013, s. 9) se ve své knize *Ekonomika cestovního ruchu* z části zabývá fenoménem cestování a cestovního ruchu. Cestování je dle něj chápáno jako pohyb jednotlivců či skupin v prostoru a čase bez ohledu na cíl, směr či dopravní prostředek. Naopak, cestovní ruch je specifickým druhem cestování, který je ovlivněn ekonomickými faktory a dá se chápat různými způsoby zahrnujícími i slovo cestování. Jeho základní charakteristiky zahrnují dočasnou změnu pobytu, nevýdělečný charakter pobytu a cesty a vytváření mezilidských vztahů.

Snahy vymezit pojem cestovního ruchu sahají do počátků minulého století. Prvotní snahy byly zaměřeny na oddělení tohoto pojmu od pojmu cestování. Dále se zaměření přesouvalo na aspekty cestovního ruchu a to zejména sociální a ekonomické. V poválečném období se vyskytovaly další snahy vytvořit ustálenou definici.

V dnešní době se stále vyskytují různé definice cestovního ruchu. Jaroslav Zelenka a Martina Pásková (2012, s. 83) píší, že je to „*komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovních či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám...včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit*”.

Definice daná Světovou organizací cestovního ruchu UNWTO (1995, s. 20) se snažila sjednotit názory na definování pojmu cestovního ruchu. Dle této organizace „*je cestovní ruch mezinárodně definován jako činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení*

volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou jsou z navštíveného místa odměňováni”.

Cestovní ruch je dnes považován za jednu z nejsvobodnějších lidských činností, jelikož umožňuje lidem svobodně cestovat a objevovat nové destinace. Jeho klasifikace zahrnuje rozdělení do různých druhů a forem cestovního ruchu.

Při výčtu druhů cestovního ruchu je důležité se zaměřit na jejich jevový průběh. Druhy jsou určeny například dle místa realizace (domácí, zahraniční, národní, mezinárodní cestovní ruch), dle délky pobytu (cestování na krátkou dobu s pobytem na jednom místě do tří přenocování či na delší dobu s více než třemi přenocováními), podle organizátora přepravy (zajištění pobytu včetně přepravy či bez přepravy), dle počtu účastníků (účast individuální či skupinová), podle převažujícího místa pobytu (v prostředí měst, venkova, vodních toků, horských oblastí, apod.) a dle sezonnosti (v sezoně či mimo sezonu) (Zelenka, Pásková, 2012, s. 123). Existují i další třídění druhů cestovního ruchu, kde záleží i na autorech, jak koncept pojmají. Například Martin Šauer a kolektiv (2015, s. 132) zmiňují třídění dle použitého dopravního prostředku či dle dynamiky (pobytové a putovní).

Formami cestovního ruchu se dle Kateřiny Ryglové a kolektivu (2011, s. 19-22) rozumí cestovní ruch rekreační, kulturně, přírodně nebo historicko-poznávací, sportovně-turistický, léčebný a lázeňský. Dále existují také specifické formy, mezi které patří například cestovní ruch gastronomický, zábavní nebo také pěší a cykloturistika. U forem je tedy důležitá motivace návštěvníků.

3.2 Účastník cestovního ruchu

Účastníky cestovního ruchu jsou různorodé skupiny lidí, které se účastní různých aspektů cestování. Je vhodné je klasifikovat dle určité jmenné hierarchie a výraz návštěvník je na jejím vrcholu. Zastupuje tím nejširší vymezení účastníka cestovního ruchu. Jaroslav Zelenka a Martina Pásková (2012, s. 373) v knize *Výkladový slovník cestovního ruchu* píšou, že návštěvník je *„jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa, než je místo jejího běžného pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa“*. V některých případech, zejména ve statistických výkazech, se však vyskytují určité rozpory v pojmenovávání účastníků cestovního ruchu (Šauer, 2015, s. 13-14).

Martin Šauer a kolektiv (2015, s. 14) účastníky cestovního ruchu dále klasifikují. Piší, že turista je dočasný návštěvník, který v navštěvovaném místě přenocuje. Výletník, jednodenní návštěvník, je dočasný návštěvník, který v navštěvované lokalitě stráví jen jeden den bez přenocování. Dále zmiňují, že dalšími pojmy, které se v tomto kontextu vyskytují, a to zejména ve statistických údajích, jsou také rezident, který zde představuje domácího návštěvníka, a nerezident představuje zahraničního návštěvníka.

Pojmenování „rezident“ se obvykle používá pro označení osob, které žijí nebo mají trvalý pobyt v určité lokalitě nebo oblasti. V kontextu cestovního ruchu se jedná o obyvatele dané destinace anebo již zmíněné domácí turisty. Předpokládá se, že při cestování do jiných krajín se turista dostane do intenzivního kontaktu právě s místními obyvateli. Charakterové vlastnosti daného národa mohou být určitou motivací danou krajinu navštívit a také se odrážejí na celkovém dojmu z cestování.

Následující kapitoly se věnují vybraným aspektům tvořící obraz národa.

3.2.1 Etnicita

Etnicita, příslušnost k etnické skupině, je součástí života každého z nás. Slouží jako určitá protiváha dnešní doby, ve které se objevuje vysoká míra anonymizace a zpochybňování dosavadních hodnot. Příslušnost k etnické skupině může sloužit jako jeden z identifikačních prvků. Je jím například gender, sexualita, víra či generace. U všech zmíněných prvků je důležitý aspekt toho, najít si něco unikátního a osobitého (Šatava, 2013). Všechny prvky identity mohou přinést svým nositelům jak pozitivní, tak i negativní konsekvence.

Etnicita je sociální konstrukt a těžko se vymezuje. Její význam se v průběhu času měnil. Odlišné významy jsou jí stále přikládány i v dnešní době. Tuto dynamiku můžeme pozorovat na jednom z vykládaných významů ve druhé polovině dvacátého století ve Spojených státech amerických, kde se etnicita mohla vysvětlovat jako: „*politický výraz pro Židy, Italy a další méněcenná plemena (Williams, 1985, s. 119-120)*“.

V dnešní době nastal zvrát v jejím výkladu. Dle popisu National Geographic jsou etnické skupiny definovány širší perspektivou jako: „*velké skupiny lidí klasifikované dle společného rasového, národnostního, kmenového, náboženského, jazykového nebo kulturního původu nebo zázemí... etnicita je spojena s kulturními projevy a identifikací...je však sociální konstrukt používaný ke kategorizaci a charakterizaci zdanlivě odlišných*

populací (Blakemore, 2019)“. Tento článek pojednává o významu rasové identity a etnicity ve společnosti, a to zejména v kontextu Spojených států. Rasové a etnické předsudky mají dle autorky textu významný dopad na společnost, včetně distribuce bohatství, moci a příležitostí. Nakonec zkoumá vliv rasové hrdosti na rasové předsudky a zdůrazňuje, že podpora skupinové hrdosti může napomoci zmírnit dopady rasové diskriminace a sociálních předsudků.

Thomas Hylland Eriksen (2012) říká, že je náročné až nemožné najít pro slovo etnicita objektivní definici, která by se dala aplikovat na všechna témata o ní pojednávající. Dle něj se ho mnoho autorů ani nesnaží vymezit a používají tak tento pojem v kontextu, který usoudí za vhodný, ale zároveň se tato variace definic shoduje v humanitní a třídící podstatě (Eriksen, 2012).

Charakteristika, kterou ve svém díle popsal, zní následovně: „*Etnicita je vztahem mezi dvěma nebo několika skupinami, nejedná se o vlastnictví skupiny; existuje mezi, nikoli v rámci skupin ... mezi skupinami, které se považují za odlišné. Objevuje se všude tam, kde se v průběhu sociální interakce stanou kulturní rozdíly relevantní. Je tedy vhodné studovat ji na úrovni sociálního života a nikoli na úrovni symbolické kultury (Eriksen, 2012).*”

K tomuto vymezení je nutno doplnit jevy, které jsou zde zaznamenány. Vztah MY a ONI se staví na dvou či více skupinách, které tvoří vzájemnou opozici a dostávají se spolu do kontaktu. Sociální kontakt je nutným prvkem pro vytvoření své vlastní identity (Bauman, 2004, s. 43-49). Tento druh vztahu se vymezuje mezietnickými sociálními hranicemi.

Vztah MY a VY se vyskytuje také ve skupinové interakci. Zde nejde o vytváření samotných hranic. V tomto vztahu, který vychází z již vytvořených hranic, je nutné nastavit si sdílený mezietnický diskurz jakým může být například sdílený jazyk. Na základě tohoto diskurzu dochází k vytvoření prostředí pro koexistenci skupin, i když to nutně neznamená uznání konkrétní skupiny (Eriksen, 2012).

Leoš Šatava (2022, s. 10-16) poukazuje na vztah mezi etnicitou a státem. Dle něj se dnešní pojetí etnické identity stále více chápe jako jedna z možných forem kolektivní identity a zmiňuje význam emocionálního spojení s národním státem. Ve svém díle *Etnika bez státu a regionální jazyky* zmiňuje přechodnou fázi ve 20. století, kdy se zdálo, že národní příslušnost začala ztrácet na významu, ale ve skutečnosti se ukázala jako trvalá a důležitá.

Etnická, kulturní a jazyková rozmanitost je nyní považována za bohatství lidstva a hledání identity v menších komunitách je důležité. Historicky se koncept národa vyvíjel podle společenských idejí a ekonomických změn, což vedlo k rozdílným pojetím v různých částech Evropy. Moderní etnické povědomí je individuální a zároveň se vyskytuje více etnik v jednom státě. Procesy etnické asimilace a revitalizace jsou stále přítomny, což odráží složitou povahu etnických identit v dnešním globalizovaném světě (Šatava, 2022, s. 16-17).

Atributy etnicity

Atributy fungují jako jednotící prvky jednotlivých skupin, jsou součástí jejich etnické identity a mají zároveň filtrující charakter, kterým od sebe odlišují jednu etnickou skupinu od druhé. Mezi nejvýraznější atributy odlišující etnika „*patří především jazyk, náboženská příslušnost a historické (či regionální) povědomí (Kokaisl, 2014, s. 12)*“.

Silící nebo slábnoucí intenzita reprezentace etnických atributů se může odvíjet od situace, ve které se skupina nachází nebo jaké chce dosáhnout. Dále může hrát důležitou roli odezva druhé strany nebo naopak jaké odezvy se jim dostane ze strany stoupců. S tím souvisí i iniciace pořádání festivalů, ožívování tradičních řemesel, zakládání regionálních muzeí či projektů (Šatava, 2013).

Leoš Šatava (2013) řadí mezi další typy atributů například hudbu primárně z hlediska myšlenky hymen, starších skladeb, novějších skladeb a tak dále. Podobného významu nabývá například i literární produkce, ve které se objevují příběhy o různých hrdinech, zemských patronech a mytologických postavách, které se mohou stát také jedním z atributů etnické skupiny. Mohou odkazovat na historii nebo být uměle vytvořeny, ale to jim neubírá na významu. S historií jsou metaforicky spjaty i památní místa a bojiště. Dále u míst to nemusí být jen ta, která mají význam dějinný, ale také nábožensky spjatá poutní místa a v obecném, historickém i náboženském měřítku i města a podobné lokality. Lépe viditelné atributy se projevují například pomocí poznávacích značek vozidel, venkovních nápisů nebo vlastních vlajek. Pro fanoušky se atributem etnicity může stát i sport a národní hry. S výčtem typologie etnických atributů by se dalo pokračovat dále, ale pro záměr práce je postačující toto shrnutí.

Stereotyp

Miloslav Petrušek (1996, s. 1229-1230) a kolektiv charakterizují stereotyp jako: „*velmi stabilní prvek ve vědomí, respektive psychický a přeneseně i sociální mechanismus,*

regulující vnímání a hodnocení určitých skupin jevů, ovlivňující názory, mínění, postoje i chování.“ Dále stereotypům připisují vlastnost spíše iracionální, silně ovlivněnou okolím a těžce vyvratitelnou. Blízké okolí může mít vliv na osvojení stereotypů v různých sférách sociálního kontaktu, jako je například rodinný okruh, školní prostředí, zájmové kroužky a sdělovací prostředky. V těchto sférách mají hlavní roli autority, od kterých se stereotypy snadněji přejímají (Petrušek a kolektiv, 1996, s. 1229-1230).

Jak již bylo zmíněno, stereotypy jsou rozšířeny na různých úrovních sociální interakce a existují také mezi etnickými skupinami, které k sobě mohou zastávat přátelský, nepřátelský nebo žertovný postoj. Někdy však postoj, kterým si lidé staví k těm druhým, nemusí vypovídat o tom, co opravdu dělají.

Stereotypy mohou souviset s fyzickým vzhledem, jazykem, stravovacími návyky nebo oblíbenými činnostmi. Negativními stereotypy se často zkresluje skutečnost a mohou se jimi poškozovat různé skupiny lidí. Na druhou stranu existují i pozitivní stereotypy, které mohou mít za následek vytváření ideálů či vzorů chování (Bartmiński, 2016).

Úplné odstranění stereotypů je nemožné, protože jsou pevně zakotveny v jazykové struktuře a obrazu světa.

3.2.2 Jazyk

Jazyk je základním prostředkem lidské komunikace a také je jedním z prvků vymezující etnikum. Jazykem je vnímán svět kolem nás, jazykem jsou vyjádřeny lidské myšlenky. Existují dva hlavní typy jazyka: přirozený a formální.

Formální jazyk, na rozdíl od přirozeného, je exaktní a systematický, s plně definovanou slovní zásobou a gramatikou, a často se mimo lingvistiky využívá v oblastech jako je matematika nebo programování (Čermák, 2022, s. 284).

Přirozený jazyk je středem zájmu lingvistů a je používán jako nejbohatší komunikační prostředek. V běžné komunikaci se kombinuje s dalšími složkami, verbálními i neverbálními (Čermák, 2022, s. 15).

Dále vedle tohoto rozdělení je vhodné zmínit také mezinárodní jazyk, což je umělý jazyk navržený k doplnění komunikace v cizích jazycích, snaží se být jednoduchý, pravidelný a exaktní. Přesto vychází z určitého přirozeného jazyka (Čermák, 2022, s. 15).

Nesoulad v počtu jazyků ve světě vychází z rozdílných statistik různých zdrojů. Pro usnadnění situace by mohla pomoci kodifikace, což znamená vytvoření standardizované formy jazyka, která by jasně odlišila dialekty. Nicméně stanovení hranice mezi jazykem a dialektem je obtížné a kodifikace, ačkoliv se zdá být pozitivní, může vést ke ztrátě jazykové rozmanitosti (Kokaisl, 2014, s. 12-13).

Vztahem jazyka a etnických skupin se zabývá etnolingvistika, která zkoumá zejména vliv jazyka na identitu a komunikaci dané etnické skupiny. Dle Jana Pokorného (2009, s. 7) se etnolingvistika v dnešním pojetí zajímá „o fungování jazyka v kontextu etnické diverzity a etnického vědomí, vztahu mezi majoritními a minoritními jazyky aj“.

Kutlay Yagmur a Martin Ehala (2011, s. 101-110) se věnují také jazykové stránce etnik, a to vývojem a současností pojmu etnojazyková vitalita. Je to koncept používaný k popisu síly a životaschopnosti určité etnické jazykové skupiny. Zkoumá, do jaké míry si je skupina schopna udržet a rozvíjet svůj jazyk v rámci daného sociálního kontextu v porovnání s ostatními etnojazykovými skupinami. Tuto vitalitu tvoří zejména tři prvky, jimiž jsou status, demografické faktory a institucionální podpora. Dle těchto prvků se dále klasifikuje úroveň vitality na nízkou, což by znamenalo jazykové asimilování, a vysokou, která by vypovídala o jazykové stabilitě a udržitelnosti.

Jiří Nekvapil (2009, s. 43-44) se v souvislosti s jazykem zmiňuje o mnohojazyčnosti, která znamená, že jedinec či společnost mluví více jazyky. Tím se odlišuje od bilingvismu, který se vyznačuje spoluexistencí dvou jazyků. Pokud se tedy mluví o spoluexistenci více jazyků, znamená to i určitou schopnost jazyky užívat. Avšak zde není stejná úroveň u všech jazyků. Tato funkční rozrůzněnost se odráží i v účelu užívání jazyků. Různé jazyky se mohou aplikovat na různých místech. Jedním jazykem se mluví doma a s přáteli, dalším se hovoří ve škole a jiným například v zaměstnání. Dále, také pro každodenní účely, je možné komunikovat různými jazyky aktivně či pasivně. Aktivní neboli produkční mnohojazyčnost komunikace znamená, že jedinec konkrétním jazykem mluví a popřípadě píše. Pasivní neboli recepční mnohojazyčnost se projevuje pouze pokud v určitém jazyku jedinec čte nebo poslouchá, ale nemluví a nepíše. Mnohojazyčnost může být na úrovni jedince či na úrovni společnosti. Společnosti jsou rozlišovány na jednojazyčné a mnohojazyčné. V jednojazyčných společnostech mohou žít i osoby mnohojazyčné a v mnohojazyčných společnostech nemusí být pravidlem, že všichni mluví více jazyky, ale žijí zde i osoby, které užívají jen jeden jazyk.

3.3 Produkt cestovního ruchu: Služby

Podle Jána Orišky (2010, s. 9) je produkt tvořen souhrnem volných, veřejných statků, zboží a služeb. Tento souhrn jednak uspokojuje potřeby účastníků cestovního ruchu a také vytváří komplexní balíček zážitků. Rozhodujícím faktorem produktu cestovního ruchu jsou služby, kterými se „*obecně rozumějí ekonomické statky, které mají převážně nehmotný charakter (Oriška, 2010, s. 9)* ”.

Obecná charakteristika služeb je stejná i v rámci služeb cestovního ruchu, ale existují znaky, které jsou typické jen pro cestovní ruch. Služby mají, jak již bylo zmíněno, nehmotný charakter, dále pak jsou charakteristické svou neskladovatelností, proměnlivostí a neoddělitelností od místa a času (Raškovská, Ryglová, 2017, s. 32-33).

Tyto služby jsou rozdělovány podle vztahu k uspokojení zákazníků na základní a doplňkové. Základní služby tvoří doprava, ubytování a stravování. Tento druh služeb vytváří elementární podmínky pro cestování (Jakubíková, 2012, s. 22-23).

Doplňkové služby jsou navrženy tak, aby uspokojily další potřeby zákazníků a využívají atraktivit a charakteristických vlastností konkrétního turistického prostoru. Umožňují tak naplnění komplexnosti služeb. Mezi tyto služby patří například služby průvodcovské, lázeňské, kongresové, prodej suvenýrů a zboží souvisejících s cestovním ruchem (Jakubíková, 2012, s. 22-23).

3.3.1 Dopravní služby

Dopravní služby umožňují pohyb do cílové destinace, v destinaci samotné a zpět do místa trvalého bydliště. Tato infrastruktura je navržena nejen pro každodenní dopravní potřeby, ale také pro podporu cestovního ruchu, což zahrnuje zařízení jako lanovky, lyžařské vleky, cyklostezky a další.

Tyto služby je možné dělit zejména dle užití určitého dopravního prostředku, dle jízdního řádu a dle oblasti (vnitrostátní a mezinárodní). Hledisko jízdního řádu dělí dopravní služby na pravidelné (dle určitého jízdního řádu) či nepravidelné. Nepravidelnými jízdními řády se rozumí situace, kdy se na základě smlouvy uzavřené mezi dopravní společností a jiným subjektem (cestovní kancelář, podnik, škola) mohou využít například autobusy vyčleněné pro poznávací zájezdy, výlety apod (Ryglová a kolektiv, 2011, s. 64-66).

Dopravní služby usnadňují přepravu cestujících v rámci cestovního ruchu prostřednictvím různých dopravních prostředků, jako jsou silniční, železniční, vodní a letecká doprava, stejně jako cyklistické přepravní možnosti. Tyto služby zahrnují nejen samotnou přepravu osob a zavazadel, ale také poskytují informace o dostupných dopravních spojeních, dopravních cenících, možnosti rezervace sedadel a další.

Silniční dopravu zajišťují silniční dopravní prostředky, které jsou na pozemních komunikacích. Využívá se zejména autobusová doprava, taxislužby a osobní automobily. Jejich kladnou stránkou je, v závislosti na síti cest, rychlost, dostupnost míst a středisek cestovního ruchu. Dále je to také cenová dostupnost, pohotovost k přepravě a nezávislost, jelikož kdykoliv je možné zastavit. Mezi negativa patří omezená přeprava nákladů, ekologická zátěž, určitá míra nebezpečnosti, neplynulost v závislosti na provozu a částečná závislost na počasí (Ryglová a kolektiv, 2011, s. 66-67).

Železniční doprava zahrnuje různé kategorie vlaků a také další dopravní prostředky jako je metro, tramvaj, trolejbus a lanová dráha. Zprostředkovateli jsou železniční společnosti. Mezi výhody této dopravy patří hromadnost, plynulost, bezpečnost, menší závislost na přírodních vlivech a přeprava účastníků cestovního ruchu v každém ročním období, a to ve dne i v noci (Orieška, 2010, s. 40-41). Kateřina Ryglová spatřuje nevýhody například ve vyšších cenách železniční dopravy v porovnání s autobusovou a někdy i leteckou dopravou (Ryglová a kolektiv, 2011, s. 65-66).

Vodní dopravu tvoří plavidla, která plují po vodních cestách. Předpokladem pro tento druh dopravy jsou vhodné vodní plochy a vodní toky. Mezi lodní dopravní prostředky lze zařadit trajekty, rekreační plavidla, výletní lodě, kajutové lodě a další. Pozitivním prvkem je značná přepravní kapacita, ale naproti tomu malá přepravní rychlost a omezená dostupnost, proto jsou tyto prostředky často využívány k rekreaci (Orieška, 2010, s. 94).

Letecká doprava se uplatňuje ve světovém dopravním systému zejména v přepravě osob na střední a velké vzdálenosti kontinentálního i interkontinentálního charakteru. Její předností je rychlost. Považuje se za nejrychlejší a ideální dopravní prostředek pro větší vzdálenosti, převeze větší kapacitu lidí a je poměrně bezpečná. Poslední dobou je značné negativum ve formě snižování kvality služeb z důvodu existence konkurence na trhu, a s tím související zpoždění letů, dlouhé čekání na odbavení a další (Ryglová a kolektiv, 2011, s. 67).

3.3.2 Ubytovací služby

Ubytovací služby jsou služby poskytované za účelem zajištění přechodného bydlení nebo ubytování cestujícím, turistům nebo jiným jednotlivcům na dočasném pobytu mimo jejich domovské prostředí. Ubytování je však spíše prostředkem k splnění cestovních cílů než samotným cílem cesty. Součástí této služby je také uspokojování dalších potřeb vedle ubytovacích, především poskytování stravovacích a dalších doplňkových služeb v rámci cestovního ruchu.

Počty turistických rekreačních zařízení a lůžek slouží jako kapacitní ukazatele při zkoumání potenciálu pro turismus v regionu. Martin Šauer a kolektiv (2015, s. 86-87) zmiňují tři základní srovnávací ukazatele, kterými jsou: kapacity ubytovacích zařízení, přenocování v nich a počty hostů. Na základě rozmístění těchto kapacit v dané oblasti se projeví více koncentrovaná území a také geografická diferenciací. V návaznosti na toto zmapování se ukáží střediska přírodního či kulturně-historického významu.

Existují mnohá členění ubytovacích zařízení. Kateřina Ryglová a kolektiv (2011, s. 49-50) píšou o dělení na základě charakteru zařízení (pevná například pro hotely a pohyblivá například pro lodě), sezonnosti, dle velikosti (zde je stěžejní počet pokojů, na malá, střední a velká), dle druhu staveb (hromadná, ostatní a jiná ubytovací zařízení) a dle propojenosti se stravovacími službami. Dominantní pozici zastávají pojmy hromadná a individuální ubytování.

Hromadná ubytování poskytují přenocování v pokoji nebo jiné ubytovací jednotce účastníkům cestovního ruchu za účelem rekreace, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod. Mezi tento typ ubytování patří hotel, hotel garni, motel, penzion, hotel a jiná hromadná ubytovací zařízení jako jsou například kempy, chatové osady a turistické ubytovny (Krajská správa ČSÚ v Brně, 2018).

Individuální ubytování je typ ubytovacího zařízení „*velikosti maximálně pro ubytování jedné rodiny, poskytování ubytování zdarma nebo na komerční bázi, jako veřejná forma ubytování nebo ubytování mimo veřejné (hromadné) formy cestovního ruchu (Zelenka, Pásková, 2012, s. 230)*”.

Ubytovací služby se klasifikují do několika tříd, které reprezentují konkrétní požadavky. Podle Hotelstars union (2019), oficiální jednotné klasifikace ubytovacích

zařízení, která měla za úkol sjednotit hodnocení pro její členské země, se úroveň odvíjí od počtu hvězdiček a přidružených služeb. Jednohvězdičkové hotely nabízejí základní vybavení, dvouhvězdičkové přidávají několik dalších služeb, tříhvězdičkové poskytují rozšířené vybavení a čtyři a pětihvězdičkové hotely nabízejí vysoký standard služeb včetně luxusních vymožeností (Hotelstars.eu, 2019).

Služby v ubytovacích zařízeních podle Jána Orišky (2010, s. 133) tvoří standard služeb, který tato zařízení musí poskytovat, a také další placené či neplacené služby, které mají charakter služeb doplňkových. Mezi služby, které jsou za doplňkovou peněžní úhradu, řadíme například prodej vybraných druhů zboží, úschova cenností v trezoru, praní prádla, půjčování sportovních potřeb a podobně. Dodatečné neplacené služby jsou například služby spojené s podáváním informací, půjčování jízdních řádů, denního tisku, stolních her, přijímání a odevzdávání vzkazů a tak dále. Je časté, že čím je ubytovací zařízení jednodušší, tím má užší výběr pro doplňkové služby. U zařízení vyšších tříd přechází doplňkové služby běžně placené do služeb neplacených, ale není to pravidlem.

3.3.3 Stravovací služby

Prostory nebo objekty, ve kterých je veřejnosti poskytována strava, jsou často součástí hotelových a jiných ubytovacích zařízení. Mohou existovat i samostatně, narazit na ně můžeme v cílové destinaci a také během cestování.

V důsledku obtíží s kategorizací stravovacích i ubytovacích zařízení bylo sepsáno doporučení (Pechanec, © 1999-2023), které vychází z návrhů UNWTO, statistického úřadu Evropské unie EUROSTATU a dalších organizací, a napomohlo tak přehlednější kategorizaci zmíněných zařízení.

Dle charakteru jejich činnosti je možné tato zařízení dělit na restaurace a bary. Následující tabulka charakterizuje obě kategorie a vychází z doporučení.

Tabulka 2: Typy provozoven kategorie restaurace

Restaurace	Zařízení s obsluhou nabízející široký výběr pokrmů základního stravování.
Pohostinství	Modifikovaná restaurace, která poskytuje základní i doplňkové stravování.
Jídelní restaurační vozy a přepravní zařízení.	Poskytují stravovací služby ve veřejných dopravních prostředcích.
Motoresty	Restaurace s dostatečnou kapacitou pro parkování motorových vozidel, obvykle umístěné u silnic nebo dálnic.
Samoobslužné restaurace (kafeterie)	Zařízení, kde si zákazníci sami vyzvedávají jídlo a nápoje.
Bufet	Zařízení zajišťující občerstvení nebo stravování samoobslužným způsobem, s možnou specializací (např. mléčný bufet, rybí bufet).
Bistro	Podobná forma bufetu, která nabízí rychlé občerstvení.
Občerstvení a kiosky	Poskytují občerstvení, často sezónně nebo jako příležitostná zařízení.

Zdroj: Vlastní zpracování, PECHANEC, Vít, © 1999-2023

Pro bary je kategorizace založená na základě hlavního předmětu prodeje a můžeme je dělit na gril bar, pizzerie, snack, aperitiv, lobby, denní, noční bar, vinárna, kavárna, espresso, hostinec a pivnice (Pechanec, © 1999-2023).

V souvislosti s touto tématikou existuje také z hlediska motivace účastníků cestovního ruchu gastronomický cestovní ruch, který se považuje za součást kulturního cestovního ruchu a v posledních letech se stal velice oblíbeným. Reprezentuje cestování za jídlem a nápoji. Zájemci o tento typ cestovního ruchu se tak mohou zúčastnit gastronomických akcí, seznámit se s charakteristickými gastronomickými zvyky dané lokality. Navštěvují se různé druhy stravovacích zařízení, ne pouze exkluzivní. Pro turisty je zde možnost dostat se blíže ke gastronomickým specifikům lokality a pro místní se zde nabízí možnost ochutnat exotická jídla anebo navštívit kulinářské festivaly, masopusty či hody (Kotíková, 2013, s. 37-39).

Tyto služby jsou důležitou součástí cestovního zážitku a mohou ovlivnit celkový dojem z pobytu v dané lokalitě.

3.4 Kalkulace ceny zájezdu

Zájezdem se, dle zákona č. 111/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, rozumí soubor alespoň dvou různých typů služeb cestovního ruchu pro účely téže cesty nebo pobytu, který je nabízen jediným podnikatelem (Sbírka zákonů, 2018).

Cenou ve spojitosti se zájezdem se zabývají Blanka Farková a Eva Kunešová (2014, s. 23-24) v jejich knize *Technika zahraničních zájezdů*. Dle nich cena slouží jako ukazatel nákladů a rozsahu produkce, zároveň plní roli informačního a obchodního prostředku. Funguje také jako prostředek propagace. V cestovním ruchu existuje rozmanitá paleta cenových strategií, jež jsou ovlivňovány různými faktory. Mezi ně patří interní faktory, jako je konkurence, požadovaná míra zisku, odhadovaný objem poptávky a poskytované doplňkové služby. Dále zde figurují ekonomické faktory, jako je měnový kurz, úroveň cen a průměrné mzdy, a také faktory mimo ekonomické sféry, jako je image cílové destinace, platební podmínky, kvalita poskytovaných služeb a sezónnost. Vedle těchto faktorů je také důležitý rozhodovací proces klienta. Dle toho, jak hodně je klient ochoten platit v předstihu a kolik je ochoten zaplatit, cestovní kanceláře upravují nákladovou cenu na cenu tržní, kde tržní cena je ta, která je obvyklá na trhu u srovnatelného produktu.

Samotná kalkulace dle těchto autorek (Farková, Kunešová, 2014, s. 23-25) znamená stanovení vlastních nákladů a stanovení ceny na jednoho účastníka zájezdu. Vychází z časových harmonogramů, způsobů dopravy a ostatních služeb vyplývajících ze smlouvy. Při kalkulaci zájezdů mluvíme o předběžné a výsledné kalkulaci. Předběžná kalkulace stanoví předpokládané náklady a předpokládanou cenu před uskutečněním zájezdu. Výsledná kalkulace se provádí po uskutečnění zájezdu a zobrazují se skutečně vynaložené náklady. Pro účel této bakalářské práce se vytvořila pouze předběžná kalkulace.

Náklady se dělí na fixní (nepřímé) a variabilní (přímé). Fixní náklady jsou společné a musí být vynaloženy bez ohledu na počet účastníků. Mezi ně řadíme kalkulace cen dopravy, nákladů na průvodce a akce za pevné ceny. V ceně dopravy se berou v potaz všechny druhy dopravy v programu. U autokarové dopravy se započítávají ujeté kilometry, minimálně 5 % z ujetých kilometrů na nutné objížďky, čekací doba, parkovné, silniční poplatky, nákup pohonných hmot a také náklady na ubytování a cestovní náhrady pro řidiče.

Sazbu za kilometr a čekací dobu je nutno smluvně dohodnout s dopravcem (Farková, Kunešová, 2014, s. 26).

Náklady na průvodce vychází u denních zájezdů z denního paušálu a u vícedenních zájezdů z hodinové sazby. Stravování vychází dle stravování účastníků zájezdu. Pokud je zájezd bez stravy nebo částečně bez stravy, průvodce má nárok na stravné. Vyhláška č. 341/2023 stanovuje sazby minimálního zahraničního stravného pro rok 2024 v cizí měně. Při vyplácení stravného záleží na rozsahu zajištěného stravování a tomu se přizpůsobují i srážky z něj. Dále se musí uhradit náklady za ubytování, vstupné do objektů a akce za pevné ceny. Zároveň při sestavování kalkulace fixních nákladů zájezdu pro potenciální klienty je počítáno s rizikem neobsazenosti, které se stanovuje maximálně na úrovni 20 %, s daňovým zatížením a také kurzovním rizikem, které umožňuje cestovní kanceláři poskytnout předem objednané služby i při změnách devizového kurzu o 10 %. Toto riziko se kalkuluje v přímých či nepřímých nákladech dle druhu poskytnuté služby (Farková, Kunešová, 2014, s. 34-36).

Variabilní náklady jsou vázané na počet účastníků. Patří mezi ně ceny za ubytování a stravování, pojištění účastníků, kurzovní riziko a marže cestovní kanceláře. Pojištění se týká jak cestovní kanceláře z hlediska jejího úpadku, tak účastníků zájezdu. Pro účastníky zájezdu sem patří pojištění cestovní, zdravotní, škoda na životě, na zdraví, majetku a z odpovědnosti za škody způsobené třetí osobě (Farková, Kunešová, 2014, s. 34-36).

Marže či také realizace cestovní kanceláře se provádí v závěru kalkulace, a to formou přírážky v rozsahu 15 % až 30 %. Z přírážky se zároveň vypočítá i daň z přidané hodnoty.

4 Vlastní práce

4.1 Historické pozadí ve vybrané oblasti

V oblasti dnešního kantonu Ticino se vždy nacházela určitá populace obyvatelstva. První významnou skupinu tvořili Keltové, konkrétně jejich kmen Leponti, kteří se nacházeli na území dnešní severní Itálie a kantonu Ticino. S expanzí Římské říše zabrali i území okolo Alp. Nejdříve se dostali do francouzsky mluvící části Švýcarska a později až do oblasti dnešního Ticina (Ticivino, 2010). Z této doby se v Ticinu zachovala značná sbírka předmětů (Ticivino, 2010).

Tehdy ještě neexistující kanton si po pádu Západořímské říše prošel podobným vývojem jako sousední Lombardie, byl opakovaně napadán Ostrogóty, Langobardy a nakonec Franky.

V polovině středověku se území, které dnes tvoří Švýcarsko, nacházelo v jádru Svaté říše římské. Kolem roku 1000 n.l. bylo území dnešního Švýcarska rozděleno mezi Burgundské království na západě, Východofranskou říši na severu a východě a Lombardské království na jihu. V roce 1032 bylo Burgundsko začleněno do říše a od té doby bylo celé území na sever od Alp součástí Německého království, které spadalo pod Svatou říši římskou (Jorio, 2016).

Navzdory své centrální poloze mělo toto území pro německé císaře pouze periferní význam. Od počátku 13. století se jejich zájem soustředil především na švýcarské alpské průsmyky, zejména na Gotthard (Biasca a kolektiv, 1989, s. 44 a 50-53). Zlepšení spojení Gotthardským průsmykem se stalo důležitou událostí pro Švýcarsko, jelikož otevřelo možnosti územního rozvoje. Oblasti Uri a Schwyz, nacházející se severně od průsmyku, se staly velmi atraktivními, protože umožňovaly kontrolu nad výnosnou obchodní trasou do Itálie (Biasca a kolektiv, 1989, s. 44 a 50-53). Císař Svaté říše římské udělil v letech 1231 a 1240 těmto oblastem takzvané „immediatezza imperiale“ znamenající císařskou bezprostřednost (Biasca a kolektiv, 1989, s. 44 a 50-53). Tento úkon měl za následek přímé podřízení říši a zároveň i více autonomie, kterou oblasti dříve neměly kvůli Habsburkům.

Avšak Habsburkové postupem času nabírali na síle, a tak Uri a Schwyz ve strachu ze ztráty jejich privilegií uzavřely pravděpodobně první spojení, na které se vztahuje pakt z roku 1291. Na konci července 1291 zemřel Rudolf Habsburský, panovník Svaté říše

římské. Tři Waldstattenové, kteří reprezentovali regiony Uri, Schwyz a Unterwalden, využili příležitosti k uzavření druhé smlouvy o věčném spolku. Tento rok se považuje za počátek Švýcarské konfederace.

Od roku 1291 do roku 1513 probíhaly dvě století plná bitev, spojenectví, válek a porážek. Během tohoto období se k alianci připojila řada dalších kantonů a obcí, jako je Luzern, Curych, Glarus, Zug a Bern. V roce 1481 se k alianci přidal i Fribourg a Solothurn. V roce 1499 získala aliance nezávislost na Svaté říši římské. Roku 1501 se pak připojila Basilej a Schaffhausen a v roce 1513 Appenzell (Biasca a kolektiv, 1989, s. 60-65 a 70-77).

Ticino mělo mezitím jiný vývoj. Během 14. až 15. století se jeho historie odehrává ve vztahu k dnešní Itálii. Milán, ovládaný Visconty a později Sforzy, připojil velkou část Lombardie až ke Gotthardu. V polovině 14. století bylo Ticino přiděleno italským feudálním pánům. Různým rodinám pak patřilo území Blenio, Locarno, Lugano a Mendrisiotto. Kanton Uri ale tlačil směrem na jih s cílem ovládnout jižní část Alp. Jako cílové oblasti považoval oblasti Bellinzony a Leventiny. Stěžejní byl postup k průsmykům San Gotthardu. V roce 1402 umírá hlava milánského vévodství a s jeho smrtí se vévodství začíná rozpadat (Biasca a kolektiv, 1989, s. 160-162).

Postupně se mezi lety 1439 až 1521 k alianci připojila Leventina, Blenio, Bellinzona, Riviera, Locarno, Vallemaggia, Lugano a Mendrisio v rámci tzv „baliaggi“, což jsou území podrobené autoritě jednoho nebo více suverénních nebo spojeneckých kantonů. Toto území bylo rozděleno na osm baliaggi: Leventina závislá na kantonu Uri; Blenio, Riviera a Bellinzona závislé na Uri, Schwyz a Unterwalden; Locarno, Vallemaggia, Lugano a Mendrisio závislé na 12 kantonech (Biasca a kolektiv, 1989, s. 168-169).

Počet kantonů zůstal nezměněn až do roku 1798, kdy byla po vpádu francouzských vojsk založena Helvétská republika na základě nové francouzské republiky vzniklé po Velké francouzské revoluci. V roce 1803 byla z Napoleonova podnětu Helvétská republika přeměněna na novou konfederaci a také byl oficiálně založen kanton Ticino, který se společně s dalšími pěti kantony připojil k této konfederaci. V této době má Švýcarská konfederace 19 kantonů. O 12 let později na základě rozhodnutí Kongresu ve Vídni byl počet kantonů navýšen na 22 kantonů. Roku 1848 se Švýcarsko stává federací, jejíž základem se stala švýcarská spolková ústava. Z hlediska politického uspořádání je Švýcarsko federací, ale název konfederace si ponechává z dřívějších dob (Biasca a kolektiv, 1989, s. 120).

4.2 Klíčové atributy turistické atraktivity v kantonu

4.2.1 Základní geografické údaje

Ticino či Tessin, oficiálně také republika a kanton Ticino, je jedním ze současných 26 kantonů Švýcarské konfederace a jeho hlavním městem je Bellinzona. Ticino své jméno nese dle stejnojmenné řeky protékající kantonem. Kanton se nachází v jižní části Švýcarska, na jih od Alp, a sousedí s Itálií. Je to jediný kanton, kde je italština oficiálním jazykem. Tvoří tím spolu s několika částmi sousedícího kantonu Graubünden italsky mluvící část Švýcarska, což odpovídá zhruba 8% obyvatelstva (Ufficio federale di statistica, 2023).

Má rozlohu přibližně 2 812 km² a je nejižnějším kantonem Švýcarska. Hraničí na jihu s Itálií, na západě s kantonem Graubünden a na východě s kantony Uri a Valais.

Z geografického hlediska lze kanton rozdělit na dvě hlavní neadministrativní oblasti, a to na Sopraceneri, která tvoří přibližně 85 % velikosti kantonu a Sottoceneri tvořící zbývajících 15 %. Hraničí a zároveň spojnici mezi severem a jihem kantonu je Monte Ceneri, horský průsmyk mezi rovinou Piano di Magadino a údolím Valle del Vedeggio.

4.2.2 Základní statistické údaje

K roku 2022 měl kanton zhruba 350 tisíc obyvatel z 8,8 milionů obyvatel Švýcarska (Ufficio federale di statistica, 2023). Kantonem s nejvyšším počtem obyvatel je kanton Zürich s téměř 1,6 milionem obyvatel. Nejméně obydleným kantonem je kanton Appenzell Innerrhoden, což je možné přičítat jeho velikosti o pouhých 172,48 km².

Kanton Ticino se dělí na 8 správních oblastí, které se nazývají „distretti“, s hlavním městem Bellinzona. Mezi tři nejvíce obydlené oblasti patří Distretto di Lugano, Distretto di Locarno a Distretto di Bellinzona (City Population, c1998-2024). Nejvíce obyvatel žije v jižní části kantonu v okolí jezer.

Přehled týkající se ticinské populace zveřejňuje ticinský statistický úřad na svých stránkách pod názvem „Temi“. Místní obyvatelstvo je tvořeno zejména Švýcary, k 31.12.2022 jich bylo 254 597. Další významnou část obyvatelstva tvoří cizinci a to konkrétně 99 426 ke stejnému datu. Třemi nejpočetnějšími skupinami cizinců na území kantonu jsou Italové (61 710 v roce 2022), dále Portugalci (6 909 v roce 2022) a Němci (2 937 v roce 2022) (Ufficio di statistica del Cantone Ticino, 2023).

Na území celého Švýcarska cizinci tvoří přibližně 2,2 milionu obyvatelstva, dominantní postavení zaujímají opět na prvním místě Italové, po nich Němci, Portugalci a Francouzi (Ufficio federale di statistica, 2023). Namísto Francouzů jsou v Ticinu na čtvrtém místě zastoupeni lidé z Kosova či Srbska (Ufficio di statistica del Cantone Ticino, 2023).

Hrubý domácí produkt Ticina tvoří k roku 2021 přibližně 4,46 % švýcarského hrubého domácího produktu, což po finanční stránce činí 33,181 miliard švýcarských franků. Hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele je 94 377 švýcarských franků, díky čemuž se řadí mezi kantony s vyšším HDP na obyvatele (Ufficio di statistica del cantone Ticino, 2023).

Nejvíce obyvatel pracuje v sektoru služeb, což se shoduje s výsledky v celém Švýcarsku. Z toho pracuje nejvíce lidí ve zdravotnictví a sociální pomoci a téměř stejně lidí pracuje v odvětví obchodu a opravy motorových vozidel a motocyklů. Třetí významnou složku tvoří manufakturní výroba ze sekundárního sektoru. Služby spojené s cestovním ruchem se nachází až na osmém místě se zhruba dvanácti tisíci zaměstnanci k roku 2021 (Ufficio di statistica del Cantone Ticino, 2023).

Nezaměstnanost postihuje Ticino, podobně jako oblast Ženevského jezera, ve větší míře než zbytek země. V Ticinu je míra nezaměstnanosti vyšší, pokud se berou v úvahu jak nezaměstnaní registrovaní na regionálních úřadech práce, tak nezaměstnaní podle definice Mezinárodní organizace práce ILO. Tato definice říká, že nezaměstnaní jsou osoby ve věku od 15 do 74 let, které současně splňují následující podmínky: nejsou zaměstnány, aktivně hledají práci a jsou okamžitě k dispozici. V roce 2022 dle ILO činí v Ticinu míra nezaměstnanosti v průměru 6,5 %, což odpovídá přibližně 11 400 osobám. V celém Švýcarsku tvoří nezaměstnanost přibližně 4,3 %. Svého maxima nabyla v roce 2021, kdy nezaměstnaných v Ticinu bylo v průměru 13 900. Nezaměstnanost nejvíce postihuje mladé lidi a ženy.

Ticinský trh práce (Ufficio di statistica del Cantone Ticino, 2023) má výrazné zastoupení zahraničních pracovníků. V roce 2022 tvoří z celkové zaměstnanosti (přibližně 241 200 zaměstnaných) 112 500 obyvatel Švýcarska a 128 800 zaměstnaných cizinců. Z počtu zaměstnaných cizinců je 76 300 přeshraničně dojíždějících a 2 800 držitelů krátkodobých povolení, žadatelů o azyl, ohlášených osob atd. Zbytek podílu cizinců tvoří

zaměstnaní cizinci s dlouhodobým pobytem. Celkově jsou o něco více než pět z deseti zaměstnaných osob cizinci, což je poměr, který je na celostátní úrovni nižší (přibližně tři z deseti), a to především v důsledku nižšího podílu přeshraničně dojíždějících. Přeshraničně dojíždějící tvoří přibližně 31,6 % zaměstnaných v kantonu. Jejich počet se stále zvyšuje.

4.2.3 Vybrané turistické služby v kantonu

Stravovací a ubytovací zařízení

Kanton k roku 2022 nabízí podle turistických ubytovacích zařízeních USTATU a HESTA 2 840 ubytovacích zařízení. Tato ubytovací zařízení se dělí na dva sektory, a to "alberghiero"(v překladu hotelový, spadají sem hotely, hostely, motely, domovy důchodců a některé ubytovny pro mládež) a "paralberghiero"(parahotelový sektor, pod nějž spadají zejména rekreační obydlí, hromadná ubytování a kempy) (Ufficio di statistica del Cantone Ticino, 2023).

Převážná většina turistů je ubytována v regionech sousedících s jezery, kde je soustředěno nejvíce hotelových zařízení. USTAT (2023) rozděluje okresy v kantonu Ticino do čtyř geografických skupin. Z této perspektivy je okres Lago Maggiore a Valli (Vallemaggia) na prvním místě, následovaný Luganese na místě druhém. Na třetím místě se nachází Bellinzonese a Alto Ticino, které zahrnují oblasti Blenio, Leventina a Riviera.

Ticinský hotelový sektor navštěvují zejména samotní Švýcaři. K roku 2022 v Ticinu přenocovalo 2 555 243 turistů, z čehož jich bylo 1,73 milionu ze Švýcarska. Tento trend se objevuje i v předešlých letech. K roku 2022 mezi zahraničními turisty převládají na prvním místě Němci, na druhém Italové a na třetím Američani. V roce 2022 zaznamenaly všechny turistické regiony Švýcarska kromě Ticina (-12,9 %) nárůst počtu přenocování oproti roku 2021 (Ufficio federale di statistica, 2023).

V oblasti stravování nabízí Ticino bohatou paletu možností. Velký důraz je kladen na užívání a prodej místních produktů. Jeden z reprezentativních stravovacích zařízení s lokální nabídkou je tzv "grotto". Toto místo představuje určitý typ restaurace, které se specializuje na autentické pokrmy založené na místních specialitách. Vzhledem se může podobat italské trattorii, ale v menu je zásadní rozdíl. V trattorii se jí spíše těstovinové pokrmy. Tradiční grotto je podle ticinských informátorů orientováno převážně na studenou kuchyni a poskytuje zážitek spojený s nabídkou lokálních sýrů, domácího pečiva, masných produktů jako je šunka, párky či salám a také s možnou ochutnávkou místních vín. V poslední době

se objevuje i teplá kuchyně, která přestože využívá místních surovin, někdy zahrnuje i globálně známé přílohy a kombinace, jako jsou hranolky a další oblíbené pokrmy ve formě žebírek, grilovaného masa, pizzy či také těstovin. Respondenti vnímají grotto jako místo, ve kterém se stále snaží udržovat tradice, domov či jako ideální místo, kde slavit narozeniny.

Stránka www.ticino.ch, kterou je možné načíst ve čtyřech jazycích včetně angličtiny, nabízí mimo jiné také doporučení pro stravovací zařízení v Ticinu. Nachází se zde restaurace typu osteria, trattoria, grotto, buffet nebo také restaurační zařízení, která jsou součástí hotelů (Agenzia turistica ticinese SA, 2024).

Do gastronomického povědomí patří také známý sobotní trh v Bellinzoně Mercato del sabato di Bellinzona, který se koná celoročně. Trh nabízí vrcholné produkty ticinského zahradnictví a ovocnářství, včetně sezonních plodů. Kromě pokrmů připravených podle tradičních receptů, lokálních sýrů a čerstvého chleba, vše v atmosféře sezónních květin, jsou k dispozici i další výrobky od drobností po oděvy, železářství a ručně vyráběné řemeslné produkty, některé z nich přímo na místě. Trh se stal oblíbeným místem setkávání místních obyvatel. V povědomí jsou také trhy konané u jezera Locarno, Lugano či v Asconě a v Mendrisiu.

Regionální kuchyně

Kuchyně v Ticinu nabízí kombinaci vlivů ze severní Itálie, zejména Lombardie, a zároveň ze Švýcarska. Dominantní roli však zaujímá Itálie společně s ticinským domácím působením. Švýcarský vliv se spíše neprojevuje ve své „tradicionalitě“, ale jsou to ta jídla, která místní obyvatelé příležitostně konzumují jako je Fondue, Rosti či Raclette.

Avšak je třeba mít na paměti to, co je pouze italské, a to co je ticinské. Mortadella v Ticinu, salám s játry, nabývá jiného významu než v Itálii, kde je chápána jako určitá forma šunky. Hlavní rozdíl mezi těmito kuchyněmi je zejména to, že Ticino si základ italských pokrmů převzalo i se jmény, ale pomocí lokálních ingrediencí si vytvořili určitou originalitu. Na úrovni ticinských údolí je možné vyzkoušet ještě více lokálních pokrmů a ingrediencí.

Respondentka Pèrsic si myslí, že *„to může být také něco ovlivněné prostředím hor. Myslím si, že jsme více ovlivněni Itálií, ale všudypřítomné hory hrají zásadní roli jak pro Ticino, tak pro severní Itálii“*.

Vánoční moučník Pandoro je například typický v Itálii, ale oblíbený je i mezi místními, a lze ho zde i koupit. Obecně se v obchodech dají koupit potraviny běžně dostupné ve Švýcarsku i Itálii. Záleží však na kvalitě a ceně, kdy je někdy výhodnější koupit rybu v Itálii než v Ticinu.

Risotto v Ticinu nabývá různých podob. Nejtypičtější je s luganighettou, vinou klobásou, která se jí symbolicky během karnevalu. Je možné ho podávat také s jinou verzí této klobásy luganigou. Další oblíbenou variantou je risotto s houbami či risotto s šafránem. Pro cestující jedoucí panoramatickým vlakem přes Gotthardský tunel je v nabídce občerstvení možnost si zakoupit i „instantní“ variantu risotta s houbami.

Polenta je kukuřičná kaše, která se tradičně vaří ve velkém hrnci na otevřeném ohni nebo v krbu. Tuto variantu nalezneme v dnešní době málokde, ale stále existují místa jako sobotní bellinzonský trh, kde je možné si ji takto připravenou dát. Přípravuje se nejčastěji s „brasatem“ (dušené maso, vyžaduje pomalé vaření v troše tekutiny), se „spezzatinem“ (také dušené maso ale odlišně připravované, před přípravou rozdělené na malé kousky, ponořené do tekutiny), se sýrem (zejména gorgonzola), s houbami či s mlékem.

Chinoise je určitá verze Fondue. Namísto sýra se však používá syrové maso, které se vkládá do kotlíku s vodou, solí a zeleninou. Následně se napichne syrové maso příslušnými vidličkami a nechá povařit tak 3-5 minut. Ideální je na Nový rok či Vánoce, jelikož chinoise je dle respondentky Scérésy *„něco, co můžete připravovat společně s lidmi. Není to jako u přípravy risotta, kde se jeden člověk odpojí od ostatních, aby jim uvařil“*.

V ticinských lesích lze také najít **kaštany**, které jsou určitým symbolem regionální kuchyně. Jejich samotný sběr i jejich hojná konzumace je součástí ticinské identity. Tepelně upravené si je místní dávají samotné nebo také se slaninou. Jako „**brasc-chéir**“ (CHALETROSITALIVIGNO, 2018) se nazývají kaštany opékané na ohni. Tento styl konzumace kaštanů je možné vidět i v zalesněné severní Itálii. To ale neplatí o „**Vermicelles**“. Vermicelles je sladkost připravená z vařených kaštanů a dochucená cukrem či jinými potravinami. Nejčastěji se jí se šlehačkou.

Grigliata je v překladu grilování, což není žádný unikát, ale je také oblíbenou činností místních, při které dokáží naplno využít lokální zejména masné produkty jako žebírka, již zmíněná luganighetta, větší klobása luganighe, entrecôte (z hovězího masa),

paillard di vitello (z telecího) a další. Kromě letních měsíců se griluje zejména prvního srpna k oslavám založení Švýcarské konfederace.

Cotechino je druh tepelně upravené klobásy, která je rozšířená po severní Itálii a konzumuje se i v Ticinu. Nejčastěji se konzumuje společně s čočkou, je tradičním pokrmem na Nový rok či v období Vánoc.

Sýrů se vyrábí v Ticinu mnoho druhů. Každé údolí produkuje své vlastní druhy. Informátoři doporučují zejména stracchino, tremola, raclett du Gutard (zejména pro konzumaci raclettu), zincarlin fresco, čerstvé büscion, zincarlin della Val da Mücc či formaggella ticinese ½ grassa.

Z **uzenin** jsou lokálně produkované zejména mortadela di fegato, pancetta arrotolata, prosciutto cotto a crudo, salame nostrano, salamin al merlot, coppa, lardo salato či borsotto.

Ryby se zde sice hojně loví, ale dle informátorů to není typická činnost pro Ticino. Mezi konzumované sladkovodní ryby patří zejména la trota (pstruh) nebo il coregone (síh).

Houbaření je oblíbenou aktivitou místních zejména na severu kantonu. Nejen, že houby jsou součástí mnoha pokrmů, ale je to i důvod k pořádání společenských akcí jako je Greenday (Gruppo Micologico Bellinzonese e Valli, © 2019). Nejčastěji sbírané houby jsou porcini (hříbky), chanterelle (lišky) a houba „cardoncello“.

Z nealkoholických nápojů na lokální úrovni prosperuje značka **Gazzosa Ticinese**, což je slazená a mírně sycená voda. Mezi reprezentativní alkoholické nápoje v Ticinu lze zařadit zejména **víno** a **grappu**. Z vín se nejčastěji pěstuje odrůda Merlot. Místní vášeň pro pěstování vína je oslavována různými festivaly, budováním tematických stezek mezi vinicemi či návštěvou a ochutnávkou vín ve vinných sklepích. V roce 2024 se bude konat Ticino wine tour, která umožní ochutnat ticinská vína i v jiných kantonech Švýcarska (Ticinowine, 2024). Grappa je pálenka z vína či z matoliny (zbytky, co vznikají po vylisovaném hroznu či ovoci). Produkce **piva** je minimální. Jak uvedl respondent Lampón: „Existují zde řemeslná piva, ale není to to první, co mě napadne, když se řekne Ticino.“

Dopravní infrastruktura

Na konci 19. století existoval Gotthardský průsmyk, ale neexistovalo propojení skrze něj a tím pádem ani mezi severem a jihem Švýcarska. Všechna vlaková spojení vždy končila

na úrovni Alp, ale nešla přes ně. Z těchto důvodů byla založena Gotthardská unie, která měla odstranit tento problém a vybudovat zde tunel pro vlakové spojení.

V současné době existují 4 tratě skrze pohoří. Původní kolejová trať, která má pro každý směr jednu kolej, se využívá pro přepravu zejména nákladních vlaků či jako panoramatická vlaková vyjížďka. V roce 2016 se otevřel druhý rychlejší vlakový průjezd Gotthardským průsmykem, Gotthardský úpatní tunel, který se svou délkou stal nejdelším železničním tunelem světa. Tento tunel má širší využití. Směřuje do něj větší počet nákladních a osobních vlaků. Momentálně je tento druhý tunel kapacitně omezen, jelikož se zde 10. srpna 2023 stala nehoda. Tunel byl po nějakou dobu uzavřen a od prosince 2023 se otevřel omezenému počtu vlaků (Il giardino di Albert, 2023).

Přes Gotthardský průsmyk vedou i dvě autokarové cesty. Do budoucna, odhaduje se rok 2035, se plánuje pro dálniční spojení vybudovat více silničních pruhů. Momentálně je pro každý směr pouze jeden.

Roku 2020 se otevřel i Cenerský úpatní tunel skrze pohoří Ceneri, který spojuje rychleji trasu mezi Bellinzonou a Luganem a trasu směřující dál na jih.

Kanton Ticino je, zejména díky těmto inovacím, propojen prostřednictvím rozsáhlé sítě dopravy, která zahrnuje vlaky, autobusy a další formy silničního spojení. Hlavní důraz je kladen na vlaková spojení, která fungují na lokální, regionální i mezinárodní úrovni. Železniční dopravu zajišťuje zejména společnost TILO, SBB (v němčině, v italštině FFS, ve francouzštině CFF) a Schweizerische Südostbahn (SOB).

O autobusovou dopravu se stará zejména provozovatel autobusové dopravy AutoPostale, který působí jak v rámci celého Švýcarska, tak i na kantonální a lokální úrovni. Proto pro použití autobusové dopravy je možné v Ticinu zejména u starších lidí slyšet, že pojedou "con la Posta" (s autobusy Autopostale) namísto "con il bus". Vedle tohoto provozovatele existují další autobusové firmy působící na užší lokální úrovni.

Pro veřejnou dopravu v Ticinu a v regionu Moesano, který se nachází v kantonu Graubünden, existuje integrovaná síť Arcobaleno. Ta splňuje požadavky pro mobilitu obyvatel Ticina. Tato síť propojuje všechny formy veřejné dopravy včetně lodních spojů a lanových drah.

Letecká situace v této oblasti je poněkud obtížná, neboť zde není žádné letiště primárně určené pro přepravu osob v rámci cestovního ruchu. V tomto regionu lze najít tři hlavní letiště: Lugano-Agno, Lodrino a Locarno. Místní obyvatelé a turisté proto často využívají letecké přepravy přes letiště v Miláně, což bývá cenově výhodnější. Naopak cenově náročnější jsou lety přes Curych a Ženevu. Následně se cestující dostanou do Ticina prostřednictvím vlakových spojů.

4.2.4 Na pomezí přírody a kultury: historické a přírodní dědictví

Sever kantonu je nejvíce pokrytý Alpami, centrální část je charakteristická přechodem z více horského prostředí do jezerní krajiny a na jihu převládá středomořské klima a k němu přizpůsobená krajina. Významná města, která se zde nacházejí, je možné najít právě v těsné blízkosti přírody.

Z horského prostředí jsou mezi místními i turisty oblíbené například hory **Monte San Giorgio**, **Monte San Salvatore**, **Monte Bré** a **Monte Generoso** s výhledem na Lago di Lugano. Na hoře **Monte Tamaro** poblíž Bellinzony se nachází bistro s jezírkiem, bobová dráha a moderní kostel Santa Maria degli Angeli. Tato místa jsou dostupná jak pěšky, tak lanovkou. Most **Ponte Tibetano**, 270 m dlouhý a přibližně 50 tun vážící, umožňuje překonat nepropustné údolí, které rozděluje obce Monte Carasso a Sementina. Je snadno dostupný lanovkou, ale musí se k němu dojít lesem.

Největší nehorská jezera jsou **Lago Maggiore** (známé také jako Lago di Locarno či Verbano) a **Lago di Lugano** (také známé jako Ceresio).

Hlavní město **Bellinzona** nabízí své hradní opevnění, řadu muzeí, kostelů, restaurací a akcí. Ze tří hradů v Bellinzoně je hrad **Castelgrande** nejstarší. Nachází se v samém srdci města a je nejviditelnější památkou. Lze se k němu dostat pěšky či výtahem vedeným skálou z centrálního náměstí Piazza del Sole. Je zde také muzeum Museo Storico, které návštěvníky provede historií města. Druhý hrad **Montebello** se nachází o něco výš na východě nedaleko hradu Castelgrande. Poslední hrad **Sasso Corbaro**, který je nejdál a situovaný asi 230 metrů nad městem, byl postaven milánskými pány v roce 1478. Cílem stavby tohoto hradu bylo dokončit bariéru ticinského údolí. Toto hradní opevnění města bylo roku 2000 prohlášeno za světové dědictví UNESCO. Dále zde lze navštívit náměstí Piazza Collegiata s kostelem Collegiata, na něž se lze dostat přes uličky města či přímo schody z hradu Castelgrande,

a Piazza Noretto se vstupní bránou na nádvoří radnice Palazzo Civico také zvané jako Palazzo del Comune.

Oblast údolí **Val Versazca** s mostem **Ponte dei Salti** se stala populární na platformě Youtube. Je zde nazývána jako „milánské Maledivy" a od tohoto zveřejnění se proud návštěvníků, nejen z Milána, nezastavil (Eberle, 2020). Dále se zde nachází obří přehradní Versazca, která je ideální pro dobrodružné sporty či aktivity. Za zmínku stojí také kamenná osada Corippo s charakteristickými domy. Domy jsou tvarově jednoduché, mají silné kamenné zdi a šikmé střechy rovněž z kamene.

Lago di Lugano zasahuje svou rozlohou i do Itálie. Exklávou **Campione d'Italia** (Dubini, 2003) se geograficky část Itálie dostává do Ticina. Tato exkláva je známá svým kasinem. Spadá do kraje Provincia di Como, má italskou policii, ale jako platidlo používají spíše švýcarské franky než eura.

V **Luganu** se nachází náměstí **Piazza Riforma** s mnoha bistry a restauracemi. Dříve se náměstí jmenovalo Piazza Grande a odehrály se tu významné historické události související například s Napoleonovým působením na tomto území.

Parco Ciani je park rozkládající se nedaleko centra Lugana. Park je rozdělen na dvě části, oblast blíže k centru tvoří zahrady zčásti italské a zčásti anglické. Druhá část je více "divoká" a nachází se v ní místní rostliny jako duby, lípy či platany. Mimo floru se zde nachází také několik budov jako Cianiho vila, kongresové centrum Palazzo dei Congressi, přístaviště, Kantonální přírodovědecké muzeum a Kantonální knihovna.

Dále se nabízí k návštěvě například úzká ulička **Via Nassa**, jedna z nejlepších adres pro nakupování, věhlasné **Casino Lugano**, nábřeží **Museo D'Arte** s budovou **Lugano Arte e Cultura** (Agenzia turistica ticinese SA, 2024). Tato budova by se měla stát jednou z nejvýznamnějších švýcarských kulturních institucí s cílem propagovat širokou škálu umění a vytvořit z Lugana kulturní křižovatku mezi severní a jižní Evropou.

Swissminiatur je zábavní park otevřený v roce 1959 ve vesnici Melide na břehu Luganského jezera. *"Ve vzácném měřítku 1:25 je zde 129 modelů nejznámějších švýcarských budov, památek a dopravních prostředků. Mezi vystavenými miniaturami, věrně reprodukovanými do nejmenších detailů, jsou například zámek Rapperswil, hrad Chillon a hrady v Bellinzoně, Spolkový palác v Bernu nebo náměstí Piazza Grande v Locarnu*

(*Management Swissminiatur SA, c2020*).“ Park obklopují významné ticinské hory, jako jsou Monte Generoso, San Salvatore a San Giorgio.

Lago di Locarno je jezero ležící na jihu kantonu. O tuto vodní plochu se opět dělí jak Švýcarsko, tak Itálie. Ve městě **Locarno** se nachází mnoho kulturních a přírodních památek, jako je například hrad **Castello Visconteo** z 12. století, bazilika **San Antonio** datovaná do 17. století, náměstí **Piazza Grande**, za kterým se tyčí věž **Torre del Commune** s výrazným hodinovým ciferníkem, či **ostrov Brissago**. Na větším ostrově **Isola di San Pancrazio** se nachází botanická zahrada a rostou zde rostliny z téměř všech subtropických oblastí Asie, jižní Afriky, Ameriky, Austrálie a ostrovů Oceánie. Pro návštěvníky, kteří se mohou na ostrov dostat lodí z Locarna či Ascony, je zde půl kilometru dlouhá naučná stezka věnovaná světu rostlin, kde mohou získat informace o různých rostlinách a jejich původu. Menší ostrov Brissago, **Isola di Sant'Apollinare**, pokrývá vegetace, která roste sama od sebe a která je udržována v přirozeném stavu. Druhý ostrov však není veřejně přístupný. Další rostlinnou unikátností je park **Parco delle Camelie** s více než 1100 zaznamenanými odrůdami kamélií.

Nedaleký poutní kostel **Madonna del Sasso** se nachází nad Locarnem v **Orselině**. Říká se, že kostel vznikl v důsledku zjevení Panny Marie, Dostat se k němu je možné pěšky či lanovkou z centra města.

Na břehu jezera se také nachází barevné městečko **Ascona**, které je oblíbenou destinací zejména švýcarských Němců.

4.2.5 Kulturní mozaika kantonu

Národní identita

I když se někdy tvrdí, že Ticino má kulturně velmi blízko k Itálii, zejména k severní, politická identita je švýcarská, ekonomická identita je švýcarská, dokonce i náboženská identita je švýcarská. Pokud se mluví o kulinářských tradicích nebo kultuře obecně, často má Ticino blíž k Itálii, ale Švýcarsko je součástí vývoje života „Ticinesi“ (obyvatel Ticina). Ticinesi, pokud se rozhodnou, tak odchází do vnitrozemí Švýcarska studovat, pracovat, žít, naučit se jazyk, a nikdo, nebo téměř nikdo, neodjede místo toho do Itálie.

Respondent Pisö uvedl: „*Dá se říct, že se snažím co nejvíce odlišit od Itálie, ne z nenávisti nebo něčeho jiného, ale prostě proto, že Ticino má podle mého názoru silnou*

identitu, kterou je třeba posílit, a to ne nutně jako podmnožinu Švýcarska, ale rozhodně ne jako italskou, Ticino je součástí Švýcarska.“

Tuto výpověď a zároveň ticinskou identitu potvrzuje i Aranz, který se přistěhoval do Ticina z Itálie ve svých osmi letech. Dodává k tomu, že mu „... *přišli upřímně jako Italové, ale s jejich vlastními tradicemi a velmi silným poutem ke Švýcarsku, dávali velmi jasně najevo, že nejsou Italové.*“

Průzkum (Comunità di lavoro Regio Insubrica, 2004) *Indagine d'opinione sull'identità e le possibili collaborazioni nel territorio insubrico* si kladl za hlavní cíl prozkoumat teritoriální identitu tří italských provincií a kantonu Ticino. Na otázky ohledně identity se lidé v Ticinu z 47,83 % identifikovali na základě kantonální příslušnosti, z 27,83 % prezentovali jako první příslušnost ke Švýcarsku a jako poslední se vyskytovala identita na základě okresu. Musí se brát samozřejmě v potaz, že průzkum je 20 let starý, ale otázky, které se v něm řeší, jsou stále přítomny v ticinské mentalitě.

Z dotazování se na identitu respondentů vyplývá, že převažuje dvojice identifikace popisující kantonální a státní příslušnost. Takže okresní příslušnost, která byla přítomna ve výzkumu z roku 2004, se zdá být výrazně slabší než předtím. Největší míra solidarity je vyjádřena vůči Švýcarsku jako celku. Identifikace s kantonem byla také zaznamenána, i když výrazně méně. Nicméně, když bereme v úvahu charakteristické přírodní podmínky Ticina, kantonální příslušnost se stává určitým rivalem čistě švýcarské identity.

Respondentka Pèrsic uvedla: „*Jsem pyšná na to říct, že pocházím ze Švýcarska, od hor, ne tolik z Ticina.*“

Atributy ticinské etnické identity

Mezi nejsilnější atributy ticinské etnické identity patří **jazyk** a **geografické povědomí**, ale ne vždy tomu tak bylo. Příspěvky z konference v Poschiavu (Dell'Ambrogio a kolektiv, 2010) s názvem *Esiste la Svizzera italiana? E oltre?* se věnují vývoji identity italsky hovořícího Švýcarska. Diskuse se zaměřuje na identitu italského Švýcarska a význam politického federalismu ve srovnání s mnohojazyčností. Identita italsky mluvících regionů nebyla založena na jazyce, ale spíše na ekonomických, náboženských a politických podmínkách. Později, s otevřením Gotthardského průsmyku, se začala objevovat obava z germanizace Ticina, ale jazyková otázka se stala zásadní až později. Konference se dále zabývala vývojem identity italsky mluvících Švýcarů a otázkami migrace z Itálie. Navrhuje

také, jak by mohla být řešena údajná slabina v institucionálních vztazích mezi Ticinem a federálními úřady v Bernu.

Přestože si Ticino zachovalo svůj status jako periferní ekonomický region, dnešní pohled na tuto problematiku jde mnohem dál. Atributy etnicity nejsou omezeny pouze na vztahy v rámci kantonu Ticino, ale zahrnují širší propojení s celým Švýcarskem. Toto propojení již není pouze cílem, ale stalo se nedílnou součástí každodenního života místních obyvatel. Jejich rozhodnutí a aktivity jsou ovlivňovány švýcarskou politikou, ekonomikou, pracovními a školními podmínkami dostupnými po celé zemi. Tím se zdůrazňuje silná příslušnost k švýcarské národní identitě jako širšímu společenství, nikoli pouze k regionální etnické skupině.

Lingvistická krajina v Ticinu

Ať už se jedná o rodný jazyk či o jiné jazykové schopnosti, je tento aspekt jedním z atributů etnicity místních. Představuje také určitý signál identity vůči Itálii.

Ticinský dialekt tvoří soubor dialektů, které se dle lokality od sebe mohou obecně lišit při zachování vzájemné srozumitelnosti. Existuje základní dialekt nebo spíše lingua franca, kterému se říká "Dialetto della Ferrovia" (v překladu železniční dialekt) (Spiess, 2012). Název dialektu vznikl při stavbě prvních železnic na území kantonu. Dělníci začali mluvit tímto jazykem, aby se mezi sebou dorozuměli. Tento dialekt se nakonec ujal a mluví se s ním dodnes. Dialekt spadá do indoevropské skupiny pod románskou větev. V rámci této větve patří do italogalské skupiny lombardského jazyka (Spiess, 2012).

O jazykových tendencích v italsky mluvícím Švýcarsku se hovoří v reportáži *Ul Falò dal dialett* týdeníku Falò (2022), který analyzuje význam dialektu v Ticinu. Je zde zdůrazněno pokračující užívání dialektu jako živého jazyka, který proniká do různých aspektů života, včetně obchodu a politiky. I přesto, že dialekt ztrácí na rychlosti, stále zůstává rozšířen v Ticinu a mezi italsky mluvícími obyvateli Graubündenu. Reportáž je kompletně vyprávěna v dialektu, s italskými titulky, a zkoumá, jaký vliv má dialekt na místní obyvatele, ať už aktivně nebo pasivně. Ukazuje také snahy místních obyvatel o udržení a podporu dialektu ve svém prostředí.

Podrobná statistická studie, publikovaná ve statistické ročence Ticina (Ufficio di statistica del cantone Ticino, 2017) *Annuario statistico Ticinese 2017*, pojednává z části o jazyku a dialektu v Ticinu. Z grafických znázornění vyplývá, že v údolí Blenio dialektem

hovořilo doma nebo s rodinnými příslušníky 69 % obyvatel. V městských oblastech byl tento podíl nižší, například v okrese Lugano dosahuje pouze 23 %. Tento rozdíl je daný také počtem obyvatel žijících v údolí, který je výrazně nižší, než v okolí měst. Názory respondentů a zmíněná reportáž korespondují s výsledky statistické ročenky. Pokud hledáte ticinský dialekt, uspějete zejména, když se vydáte do domova důchodců nebo podniknete výlet do ticinských údolí.

Stejně tak i respondenti s kořeny v údolních oblastech Ticina dle provedeného výzkumu nadále užívají místní dialekt a předávají ho dalším generacím. Nicméně existují výjimky, jako je případ Pèrsic, kde rodiče sice doma hovoří dialektem, avšak se rozhodli ho nepředávat svým dětem. V ostatních aspektech života můžeme vidět i další snahy pro udržování místního dialektu. Můžeme ho najít nejen v běžné komunikaci, ale i v mnoha médiích včetně hudby.

V roce 2020 bylo zjištěno (Ufficio di statistica del cantone Ticino, 2022), že přibližně 13 % obyvatel Ticina hovoří doma jak dialektem, tak obecnou italštinou. Pro mluvení výhradně dialektem se přihlásilo kolem 10 %. Tyto počty mají v dlouhodobém měřítku klesající tendenci. V pracovním prostředí převládá používání obecné italštiny s podílem 61,8 % v roce 2021 a tento trend spíše narůstá. Pro mluvení výhradně dialektem byla zjištěna tendence kolem 2 % podle dostupných dat od roku 2010 do roku 2021. Pokud se v pracovním prostředí používají dva jazyky, italština spolu s dialektem převažuje s 10,3 %. Pokud se však používají tři nebo více jazyků, italština v kombinaci s dalšími národními jazyky dominuje s 12,5 %.

Narůstající napětí lze dále pozorovat v souvislosti s migracemi do oblasti Ticina, zejména z Itálie a z jiných oblastí Švýcarska. I když noví obyvatelé získali švýcarské občanství, zdá se, že není příliš snaha o osvojení si místního dialektu.

Situace italštiny ve švýcarském kontextu

Přestože má italština formálně stejný status jako ostatní národní jazyky, není možné přehlédnout její častou socioekonomickou marginalizaci ve srovnání s němčinou a francouzštinou jako dominantními národními jazyky, a rovněž ve srovnání s angličtinou.

Postavením italsky mluvících obyvatel ve Švýcarsku se zabývá Forum per l'italiano in Svizzera (Casoni a kolektiv, 2021) založené roku 2012. Ve své poslední výzkumné zprávě *La posizione dell'italiano in Svizzera Uno sguardo sul periodo 2012-2020 attraverso alcuni*

indicatori zkoumá demolingvistické a sociolingvistické faktory a dále postavení italštiny ve školství a kultuře mimo italofooní regiony. Více než polovina italsky hovořících obyvatel mimo italské regiony se nachází v minoritní pozici. Italština zůstává běžným jazykem v rodinných kruzích, avšak jen zřídka se používá v pracovním prostředí. Rostoucí trend užívání italštiny v domácím prostředí podporují i ukazatele mediální produktivity, kde italské televizní stanice, internet, rozhlas a literatura jsou vyhledávány právě touto skupinou obyvatel. Závěry studie naznačují potřebu zlepšení strategií pro výuku italštiny, které by stanovily jasnější cíle v oblasti kompetencí a poskytly by výuce lépe strukturovaný rámec.

Jazykové výzvy a příležitosti: školní podmínky pro italské mluvčí

V Ticinu jsou děti ve školách vedeny k vícejazyčnosti. Kromě italštiny se jako další jazyk vyučuje nejdříve francouzština a postupně se připojí jako druhý němčina. Na některých školách se studenti učí jako třetí povinný jazyk angličtinu. Dle typu školy a vlastních preferencí záleží na studentech, zda si nějaké jazyky ponechají k dalšímu studiu, přidají či se ho přestanou učit. Trend ve zbytku Švýcarska se ubírá jiným vývojem. Tam, kde se jako dalším jazykem začíná angličtinou (v německy mluvících kantonech), se navazuje francouzštinou a tam, kde se jako druhý jazyk začíná francouzštinou, němčinou či italštinou (pouze v kantonu Graubünden), se jako další přibírá angličtina (Casoni a kolektiv, 2021).

Ve Švýcarsku je běžná také tzv. "výměna tříd", kdy žáci jedné školy navštěvují žáky z jiné školy, aby se naučili jiný národní jazyk. Pro italštinu, tedy pro prvotně italsky mluvícího studenta, představuje tato výměna méně než 5 % uskutečnění (Casoni a kolektiv, 2021). Častější je to pro francouzštinu.

Toto potvrzují slova respondenta Pómy, který uvedl: „*Když jsem chodil ještě na základní školu, tak se tyhle výměny konaly ve velkém měřítku. Teď jak jsem se tam posledně stavoval, tak jsem zjistil, že už se to na naší škole vůbec nepořádá.*“

Pro volbu vysokoškolského vzdělání zde není tolik možností, proto znalost jazyků je i nadále potřeba. Větší výběr vysokých škol mají jiné kantony a tam je potřeba znalost němčiny nebo francouzštiny. V rámci výuky na středních a vysokých školách bývá někde možnost volby italsky vyučovaného předmětu, ale pouze u volitelných či nepovinných předmětů. Závěrečné zkoušky pak probíhají v jazyce dle jazykového zaměření kantonu.

V komunikaci s ostatními studenty, zejména s těmi, kteří mluví německy, se projevuje určitá nejistota a rezervovanost ticinských informátorů. Německy mluvící Švýcaři

často upřednostňují používání svého dialektu, což může být pro informátory nepohodlné, neboť ne vždy berou v potaz studenty, kteří se naučili němčinu, avšak ne švýcarskou němčinu. Styky s francouzsky mluvícími Švýcary jsou pro informátory méně časté, nicméně v případě, že k nim dochází, jsou obvykle pozitivní, jelikož francouzština ve Švýcarsku obvykle odpovídá obecné francouzštině, která se vyučuje ve školách, s několika výjimkami.

Jazykové dynamiky v profesním prostředí: situace Ticina v kontrastu se zbytkem Švýcarska

Pro pracovní prostředí je důležité u jazykových požadavků zohlednit zejména míru kontaktu daných profesí se zákazníky. Jiné požadavky jsou u profesí, které jsou v interakci výhradně s místními zákazníky, a jiné v případě nelokálních a mezinárodních klientů, kteří preferují další jazyk.

Z výsledků výzkumu zveřejněnými Adecco Group (2023) s názvem *Il mercato del lavoro svizzero continua ad attraversare una fase di stagnazione importante – tuttavia, possedere solide conoscenze linguistiche aumenta significativamente le opportunità di lavoro* z roku 2023 vyplývá, že u latinských částí Švýcarska (francouzská, italská a rétorománská) je ve všech profesních skupinách znalost němčiny více žádaná než například francouzština v německy mluvícím Švýcarsku. Téměř polovina pracovních inzerátů v latinském Švýcarsku pro profesní skupiny, jako jsou kvalifikovaní pracovníci v oblasti technologií (49 %) a v oblasti kanceláří a administrativy (48 %), vyžaduje znalost němčiny. Dochází tak k závěru, že znalost druhého národního jazyka a angličtiny je v latinském Švýcarsku více ceněna než v německy mluvícím Švýcarsku. Používání angličtiny nebo dalších jazyků v německých částech může být běžné, ale vyžaduje určitou iniciativu. Na základě provedených rozhovorů s místními se tato jazyková tendence latinského Švýcarska silně projevuje. Zejména požadavky na znalost němčiny či angličtiny jsou častou pracovní podmínkou.

Respondent Pisö se podělil o svou zkušenost s hledáním brigády: „*Náhodou jsem hledal letní brigádu v restauraci a výslovně po mně chtěli znalost němčiny na úrovni C1, což je opravdu vysoká znalost pro práci v kantonu, kde se mluví italsky.*“

Hlavní regionální jazyky, například italština v italských regionech, jsou vyhledávané a stěžejní pro řemeslné profese a profese v oblasti služeb a prodeje (Gruppo Adecco Svizzera, 2023). Jelikož se tyto profese aktivně zapojují do přímého kontaktu se zákazníky,

tak i svou činností primárně obsluhují místní italsky mluvící trhy. V souvislosti s tímto trendem je pro tento typ prací také jako další jazyk často požadovaná již zmíněná němčina, jelikož právě turismus, kde dominují německy mluvící turisté, má silný vliv na jazykovou situaci v Ticinu.

V ticinské Asconě je také patrný trend rostoucího využívání němčiny, přičemž tento jazyk je zde stále častěji používán. K tomu respondent Scisctroi poznamenal: „*Šel jsem do obchodu v Asconě a paní se mnou mluvila německy a já si říkal: "Proč?!"*“

Kasárny v kantonu Ticino jsou velice přítomným aspektem života jak mladých lidí, tak dospělých, kteří mají armádu jako svou práci. Vojenská služba je pro Švýcary povinná, a proto je zde rozsáhlá síť kasáren a cvičišť, které slouží pro výcvik a přípravu. V Ticinu se nacházejí dvě kasárny, avšak to neznamená, že se v nich mluví výhradně italsky. Samozřejmě se musí brát v potaz, že je ve Švýcarsku větší počet francouzsky a německy mluvících jedinců. Z výpovědí respondentů, kteří tento výcvik absolvovali, je značný pocit sounáležitosti k těmto dvěma kasárnám, jelikož se zde mluví ve větší míře italsky i dialektem. Toto potvrzují slova respondenta Pómy: „*Měl jsem tam hodně přátel z Ticina a taky často, když jsme byli venku nebo v koupelnách, tak mezi sebou mluvili dialektem.*“

O svou zkušenost s kasárnami v Ticinu se podělila i respondentka Pèrsic, která uvedla: „*když jsem dělala nábor, šla jsem do Monte Ceneri, a tam je kasárna, ale lidé u brány mluvili německy. Bylo mi asi osmnáct nebo devatenáct a já jsem jim říkala: "Musím jít dovnitř." A oni nerozuměli italsky.*“

Článek (Moretti a kolektiv, 2021) *Italian in Switzerland: Statistical Data and Sociolinguistic Varieties* analyzuje situaci italštiny ve Švýcarsku do roku 2012. Článek z části pojednává o přítomnosti němčiny v kantonu Ticino, která vyvolávala otázku obav z germanizace. Tato otázka byla aktuální spíše ve 20. století a dnes již není prioritní otázkou, ale určitě zůstává živým aspektem. Němčina je dlouhodobě v Ticinu jazykem hospodářství a prvním jazykem cestovního ruchu.

Ticino je tedy charakteristické svým primárním užíváním italštiny v pracovním prostředí. Nicméně zde hrají rovněž velkou roli dominantní oficiální jazyk němčina a mezinárodní jazyk angličtina, které jsou častou podmínkou. Obyvatelé Ticina čelí většímu tlaku na jazykové schopnosti již od raného věku v rámci studia a dále také při ucházení se o práci, zejména pokud se rozhodnou zůstat ve Švýcarsku. Je pravda, že v kantonu Ticino

může být dostatečná pouze znalost italštiny, ale při dosahování vyšších profesních cílů toto tvrzení neplatí, stejně jako v jiných zemích.

Geografické kontexty

Při zohlednění atributu geografického povědomí vyplývá, že je specificky spojený s horským terénem a hraje klíčovou roli v utváření společenského povědomí, ducha a kulturní identity. Horské panorama s jeho vlastními charakteristikami a výzvami, slunečné počasí, malebná údolí a na druhé straně jezerní krajiny, formují základ sounáležitosti společnosti. Ovlivňují její mentální nastavení. Geografické podmínky pomáhají vytvořit jasnou identitu, která místní odlišuje od ostatních švýcarských kantonů a jejich přírodních podmínek. Namísto setkávání se ve městě se místní, zejména ze severní a střední části kantonu, raději setkají v podnicích blíže přírodě, či se vydají ven v okolí či přímo do hor. Mimo jiné i mnozí Ticinesi mají letní chatu v těchto horách.

Respondent Póma poznamenal: „*Už se těším až po zkouškách odjedu z Bernu. Chybí mi Ticino, chybí mi hory.*“

Tento důraz na geografické podmínky má mnoho společného i s typickou švýcarskou komparativní identitou. Tato identita znamená, že Švýcaři mají v oblibě ztotožňovat se s prvky, které jim ostatní lidé přisuzují (Kreis, 2009). Stejně tak mají i Ticinesi v oblibě nechat se definovat zvenčí. Toto potvrzují slova respondenta Lampóna: „*Neustále slunečné počasí a žádné mraky, to je to, co Vám vždy dají hory v Ticinu. Ne nadarmo němečtí Švýcaři nazývají Ticino Sonnenstube.*“

Vztahy s místními

Geografické rozdělení na Sopra a Sotto Ceneri dle hory Monte Ceneri, „*která je pro nás něco jako čára*“ (jak uvedl respondent Scisctröi), odděluje mentálně severní část Ticina od jeho jižní části. Lidé z hor, tedy lidé ze severní části Ticina, jsou v opozici k jižní části Ticina. Je to „*město versus hory*“. V běžných interakcích tyto rozdíly nejsou znát. Nicméně při hloubkovém dotazování mezi místními na případnou existenci ticinských mezikulturních rozdílů je identifikován rozdíl mezi čistě horským prostředím, přilehlými oblastmi a ryze jezerním a zároveň městským prostředím.

Podle Pèrsiciny výpovědi je v Ticinu atmosféra taková, že "*každý tu zná každého. Na večírku jsou polovina lidí vaši příbuzní nebo známí a druhá polovina jsou přátelé přátel.*"

Tato situace je ovlivněna nejen počtem obyvatel v Ticinu, ale také tím, že Pèrsic pochází ze Sopra Ceneri, které má nižší hustotu zalidnění, a obyvatelstvo je rozptýleno po údolích. Tento názor sdílí i ostatní lidé žijící v Sopra Ceneri. Naopak, pokud by se hovořilo s lidmi ze Sotto Ceneri, objeví se vyšší míra anonymity a nižší výskyt pocitu sousedských vztahů.

Italsky mluvící oblasti tvoří menšinu v rámci celého oficiálního švýcarského jazykového kontextu. Tato menšinová pozice může vést k určitým výzvám, jako je menší politický vliv nebo ekonomické nerovnosti ve srovnání s oblastmi, kde dominuje němčina a francouzština. Pospolitosť mezi italsky mluvícími lidmi v Graubündenu a ostatními obyvateli Ticina je klíčová pro zachování sociální soudržnosti a harmonie v regionu. Tato pospolitost umožňuje lidem různých jazykových a kulturních pozadí spolupracovat, sdílet tradice a hodnoty a budovat vzájemné porozumění.

Vztahy se Švýcarskem

Na začátku je důležité rozdělit Švýcary dle jazyka na zbývající tři skupiny: německé, francouzské a rétorománské.

S rétorománskými a francouzskými Švýcary informátoři nemají tolik zkušeností, ale také zmiňují, že pokud nějaké měli, tak byly spíše pozitivní. Rozumí si více z hlediska životního stylu a dost často sdílí podobné hodnoty. Proto i zjištění v jazykové sekci této práce vychází z dat, která porovnávají dva světy, a to latinsky orientovaný na jedné straně a německy orientovaný na straně druhé.

Respondent Aranz pocházející z Itálie poznamenal: *„Vždy, když mluvím s francouzsky mluvícími Švýcary či Rétoromány, tak si s nimi mnohem lépe rozumím, nejen po jazykové stránce ale i v životním stylu, je to dost podobná mentalita.“*

Je třeba ale zdůraznit, že u rétorománských mluvčích záleží na osobním nastavení, jelikož mluví také němčinou. Nachází se v kantonu Graubünden a jsou dokonale bilingvní. Školní systém je přizpůsobený tomu, jaký mají v německy mluvících kantonech. Tímto vlivem se pro Ticinesi mohou zdát podobní německy mluvícím Švýcarům.

Pokud se nejednalo o respondenta s kořeny v německy mluvící části Švýcarska a ideálně mluvícím i němčinou, byly odpovědi ohledně této skupiny Švýcarů jednoznačné.

Respondent Pisö uvedl, že *„němečtí Švýcaři nikdy nepijí před čtvrtou hodinou odpolední. Jednou jsem se zeptal jednoho německého Švýcara, jestli by nešel na pivo, a on*

řekl: "Kein Bier vor vier", a to by se nestalo ani u Ticinesi, ani u francouzských Švýcarů. V jídle si němečtí Švýcaři mnohem méně cení pocitu pospolitosti, například večeře je pro lidi latinské kultury společenskou chvílkou, zatímco Němci jedí, aby přežili.“

Nebo dle slov informátorky Ügy:

„... Ticinesi jsou více otevřeni. Pracovala jsem s Švýcarskými Němci a ti mi přišli uzavřeni, mající silné hranice.“

Vnímání Ticina švýcarskými Němci je dle ticinských obyvatel často ovlivněno stereotypy a nedorozuměními. Někteří švýcarští Němci považují Ticino za nepořádné a méně pracovité ve srovnání s lidmi z německy mluvící části Švýcarska. Existuje jazyková bariéra, protože švýcarští Němci mluví švýcarskou němčinou, což může pro Ticinesi znamenat problém v komunikaci. Kromě toho mohou mít Ticinesi pocit, že nejsou ostatními švýcarskými Němci plně přijímáni jako Švýcaři, což vede k pocitu, že jsou vnímáni jako outsideri nebo nejsou plně integrováni do švýcarské společnosti. Toto vnímání se někdy může projevovat nenápadnými formami diskriminace, například dotazováním na loajalitu během sportovních utkání mezi Švýcarskem a Itálií, jak poznamenal respondent Pisò: „*jestli jsem při fotbalovém zápase mezi Švýcarskem a Itálií fandil Švýcarsku nebo Itálii, což bylo dost urážlivé, protože to znamenalo, že jsem byl považován za ne Švýcara.*“

Dalo by se říci, že Ticinesi, jako svou ochranu proti těmto předsudkům, rádi užívají určitá humorná označení pro německy mluvící Švýcary. Nejrozšířenějšími z nich jsou „zucchini“, což znamená cukety, a „maiacrauti“, což znamená konzumovat kyselé zelí. U francouzsky mluvících Švýcarů se informátorům nic takového nevybavilo, což může být přisuzováno větší izolaci Ticina od frankofonních kantonů. Při dotazování se na jména pro obyvatele Ticina pouze jako jediná Pèrsic zmínila, že někteří Němci označují Ticinesi jako „cincali“, které odkazují na panty dveří. Avšak namísto přezdivek v rozhovorech zazněly spíše domyšlené předsudky.

Na závěr švýcarských vztahů je nutné zdůraznit, že se jedná pouze o předsudky. Všichni obyvatelé Švýcarska spolu určitým způsobem koexistují, a to spíše v pozitivním slova smyslu. I přes tyto předsudky a myšlenky informátorů, se vždy u každého projevila určitá loajálnost k obyvatelstvu státu a pozitivní naladění pro možnosti tolika diverzních kulturních interakcí.

Vztahy s Itálií

Italové tvoří důležitou součást obyvatelstva Ticina a díky migračním tokům jsou také významnou částí populace Švýcarska. Jsou zde velmi viditelní, zejména ve dvou hlavních rolích: jako noví přistěhovalci, nebo jako tzv. „frontalieri“, což jsou přeshraniční pracovníci.

Obecně není pohled na italsko-švýcarské vztahy negativní, i když existují určitá označení pro různé skupiny Italů, která mohou být urážlivá. Například se o obyvatelích pohraničních oblastí a o přeshraničních italských pracovnících mluví jako o „maiaramina“ (z dialektu, ramina jedlíci = kovový plot, hranice mezi Itálií a Švýcarskem dala vznik tomuto slovu). Dále například „badino“ (či v plurálu „badini“) je hanlivý název, který se může generalizovat pro Italy žijící v Itálii nebo ve Švýcarsku.

Italové také představují druhou největší skupinu zahraničních návštěvníků Ticina. Mezi faktory, které přispívají k vysokému počtu italských turistů mimo kulturních aspektů, jsou dobrá dopravní spojení mezi Ticinem a Itálií, zejména prostřednictvím železnice a dálnice.

Pohled Italů na obyvatele Ticina se zdá být relativně jednoznačný, pokud jsou seznámeni s existencí Ticina. Stejně jako obyvatelé Ticina, i Italové kladou důraz zvláště na italskou a zvláště na ticinskou identitu. Existuje také stereotypní představa spojující obyvatele Ticina s bohatstvím, která je obecně aplikována i na ostatní Švýcary. Místní si toho jsou vědomi a ano, přiznávají, že v porovnání s Itálií se Švýcaři zdají být bohatí, ale respondent Lampón poznamenal, že *„podmínky žití tady a v Itálii se od sebe významně liší. Abych si mohl pořídít předměty denní potřeby, potřebuji i k tomu úměrný plat, jelikož tu není levno.“*

4.3 Zájezd do kantonu

V této kapitole jsou uvedeny základní informace týkající se zájezdu. Podrobná kalkulace se nachází v Příloze č. 5.

4.3.1 Charakteristika potenciálního zájezdu

Název: „Nejjihnější švýcarský kanton: putování mezi alpskými vrcholy a středomořskou idylou“

Základní cena zájezdu: 16 100 Kč či 19 800 Kč

Výsledná cena se odvíjí od počtu osob na pokoji. Pro samostatný pokoj pro jednu osobu činí 19 800 Kč, pro samostatný pokoj pro dva činí 16 100 Kč na osobu.

Termín: 27. srpna – 1. září 2024, 6 dní

Typ: kulturně a přírodně poznávací

Doprava: autokarová

Pro autokarovou přepravu byla vybrána společnost UCHYTILCZ, s.r.o. Tato firma zprostředkovává autokarové zájezdy po celé Evropě prostřednictvím různých typů autokarů a minibusů. Pro účely zájezdu byl vybrán typ autobusu VDL/Bova 49/51+1. Z tohoto typu firma nabízí 3 autobusy, pro zájezd se nabízí jako ideální VDL Futura Barunka či Zlatka. Uvnitř se nachází 49+1 sedaček typu Vogel LS60 s USB, dále wifi připojení a závěsy. Cena za jeden kilometr je 40 Kč a cena za jednu hodinu čekání je 400 Kč.

Ubytování: 27. srpna – 30. srpna 2024, 4 noci

Pro ubytování byl vybrán hotel mimo oblast Ticina, a to B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore nacházející se v Itálii z důvodu cenové výhodnosti. Tento tříhvězdičkový hotel je snadno dostupný po dálnici a jeho blízkost k hranicím se Švýcarskem je časově výhodná pro cestování do Ticina. Pro parkování autobusu je u hotelu zdarma přístupné parkoviště.

V hotelu se nachází 76 pokojů a 3 výtahy. Všechny pokoje v hotelu mají vlastní koupelnu s bidetem a sprchou s XXL sprchovou hlavicí, fénem, klimatizací a trezorem. Dále jsou všechny pokoje vybaveny neomezeným přístupem k internetu.

Recepce je otevřena od 7 do 23 hodin a check-in je možný od 14 do 23 hodin. Pokud se autobus na cestě nečekaně zdrží, je možný i pozdější check-in prostřednictvím automatické recepční Kiosk.

Stravování: snídaně v ceně ubytování, po zbytek dne vlastní stravování

Při výběru pokojů jsou dostupné různé nabídky ubytování bez stravy nebo se stravou. Strava pro pokoje s nižší cenou většinou zahrnuta nebývá. K snídani se podávají sladké nebo slané produkty, jako jsou croissanty, sendviče, ovoce, jogurty, džemy a sušenky včetně bezlepkových nebo bio, k pití studené a teplé nápoje. Snídaně se podává každé ráno od 7 do 10 hodin. Pro další možnosti stravování jsou zde volně přístupné automaty či je možnost

zajít si pěšky zhruba 30 minut od hotelu do města Vergiate, ve kterém se nachází více možností pro další stravování.

Cena dále zahrnuje: veškeré vstupy a jízdenky zahrnuté v programu

V návrhu zájezdu byly zohledněny odpovědi z dotazníkového šetření: letní termín, kulturně-poznávací a zároveň přírodně-poznávací zájezd, ubytování v hotelu a délka trvání zájezdu 4 až 7 dní. Grafické znázornění se nachází v grafech 4-7 v Příloze č. 2.

Program zájezdu

Následující tabulka zobrazuje orientační program zájezdu. Detailnější informace se nachází v textu pod tabulkou a dále v Příloze č. 5.

Tabulka 3: Orientační program zájezdu

1. den	Odjezd brzy ráno z Prahy
2. den	Lugano – Swiss Miniatur, Piazza Riforma + centrum, Via Nassa, Parco Ciani, Monte Bré
3. den	Locarno – Madona del Sasso, Piazza Grande, ostrov Brissago, Ascona
4. den	Monte Generoso, Valle Versazca – Diga Versazca, Ponte dei Salti, Locarno – pláž, Parco delle Camelie
5. den	Bellinzona – centrum, trhy, Monte Tamaro, grotto
6. den	Návrat v ranních hodinách do Prahy

Zdroj: Vlastní zpracování

1. Den – Odjezd

První den cesty začne v osm hodin ráno na hlavním nádraží v Praze, kde bude autobus připraven k odjezdu. Půl hodiny před odjezdem začne řidič autobusu přijímat cestující s jejich kufry, které budou odkládány v úložném prostoru autobusu. Poté autobus vyrazí směrem do Itálie. Během cesty se plánuje několik zastávek, aby se cestujícím umožnilo odpočinout si, najíst se a použít toaletu. Přibližně po dvanácti hodinách cesty, tedy kolem osmé hodiny večer, autobus dorazí do hotelu v Itálii, kde se cestující ubytují a budou mít příležitost odpočinout si po dlouhé cestě.

2. Den – Návštěva Lugana a okolí.

Skupina se ráno po snídani vydá z hotelu do parku Swiss Miniatur, kde bude využito kombinovaného vstupného, zahrnujícího i lanovku na odpolední program. Po prohlídce parku se skupina přesune autobusem do centra města Lugano. Tam si projde náměstí Piazza Riforma, ulice Via Nassa a navštíví muzeum umění MASI Lugano. Po návštěvě muzea se pěšky projdou po promenádě do parku Parco Ciani. Poslední zastávkou skupiny je hora Monte Bré, na kterou se dostanou lanovkou. Z vrcholu hory si mohou vychutnat panoramatický výhled na jezero Lugano. Poté se skupina vrátí zpět do hotelu.

3. Den – Návštěva Locarna a okolí

Po snídani skupina vyrazí nejprve na horu Madona del Sasso. Poté se přesune přímo do srdce Locarna na Piazza Grande. Po procházce na Piazza Grande a jeho okolí se přesunou lodí na ostrov Brissago, kde si prohlédnou subtropickou flóru a budou mít možnost obdivovat břehy jezera Locarno. Následně se přesunou z ostrova do malebného městečka Ascony. V Asconě stráví čas procházkou společně s průvodcem nebo budou mít individuální volno. Po prohlídce Ascony se skupina vrátí zpět do hotelu.

4. Den – Vyjížďka na Monte Generoso a odpolední koupání v jezeře

První zastávkou čtvrtého dne bude hora Monte Generoso, na jejíž vrchol se dopraví vlakem. Na vrcholu stráví společně s průvodcem hodinu a půl, aby si užili panoramatický výhled. Poté se přesunou do Lugana na oběd. Po obědě se skupina vydá do známého údolí Versazca, kde si krátce prohlédne přehradu a most Ponte dei Salti. Po této krátké zastávce se vrátí do Locarna, kde budou mít účastníci zájezdu možnost koupání v jezeře. Pro ty, kteří nechtějí plavat, je k dispozici návštěva parku Parco delle Camelie. Poté se skupina vrátí zpět do hotelu.

5. Den – Návštěva hlavního města Bellinzony a večerní grotto

Poslední den skupina opustí hotel s již sbalenými kufry a vydá se do Bellinzony, která je známá jako město tří hradů a je zároveň hlavním městem kantonu. Po příjezdu se vydají na prohlídku hradu Castel Grande, odkud se otevírá úchvatný výhled na celé město, údolí a další dva hrady v okolí. Po prohlídce sejdou dolů na náměstí Piazza del Sole. Tento den je plánován na sobotu, což je ideální příležitost navštívit tradiční trhy s místními produkty v centru města. Skupina využije této možnosti k občerstvení, obědu nebo

jednoduše k inspiraci a nákupu dárků. Po prohlídce trhů si projdou úzké uličky pod hradem a poté se skupina přesune k hoře Monte Tamaro, na jejíž vrchol vyjede lanovkou. Jako poslední zážitek je naplánována večeře v místním grottu. Pro zájemce o jiný typ restaurace je možná návštěva nedaleké obce Gubiascy. Po večeři bude na účastníky zájezdu již čekat autobus připravený vydat se směrem na sever Švýcarska zpět do Prahy.

6. Den – Návrat

Očekávaný návrat do Prahy je odhadován okolo osmé hodiny ranní.

4.3.2 Podobné zájezdy na trhu

Na trhu cestovního ruchu v České republice se nabízejí různé zájezdy do Švýcarska. Jedná se především o zájezdy autokarové. Největší počet zájezdů do Švýcarska nabízí cestovní kancelář Mayer Crocus a Čedok. Dalšími cestovními kancelářemi nabízejícími více než 6 různých zájezdů do Švýcarska jsou CK EMMA a Redok travel.

V následující tabulce jsou zobrazeny počty zájezdů do Švýcarska nabízené na trhu od vybraných cestovních kanceláří. Kromě samotného počtu jsou v posledním sloupci zaznamenány zájezdy, které mají v programu návštěvu Ticina.

Tabulka 4: Zájezdy do Švýcarska a Ticina u vybraných cestovních kanceláří

Cestovní kancelář	Celkový počet zájezdů do Švýcarska	Z celkového počtu zájezdy do Ticina
České kormidlo	5	0
Redok travel	9	2
CK EMMA	9	2
Hoška Tour	5	0
Čedok	11	2
ABC-Tours	5	0
Mayer Crocus	16	4
Rady na cestu	5	0
Geops	6	1
Celkem	71	11

Zdroj: Vlastní zpracování

Z analýzy zájezdů do Ticina vyplývá, že návštěva kantonu je většinou kombinací vlakového zážitku, který pokračuje dále do jiných částí Švýcarska, nebo se kombinuje s návštěvou severní Itálie. Cestovní kanceláře neorganizují samostatné zájezdy do Ticina, ale u CK EMMA je zahrnuto více míst pro cestování po této destinaci. Nejčastější místa,

kteřá se vyskytují v programu, jsou Lugano, Locarno a Ascona a méně se vyskytuje Bellinzona, Val Lavertezzo a Val Versazca.

Cestovní kancelář **Čedok** na svých webových stránkách nabízí dva zájezdy se zastávkou v Ticinu. Po Švýcarsku se přesouvají autobusem, využívají však také vlaková horská spojení. Zájezd pod názvem „*Zimní kouzlo švýcarských drah*“ popisuje přechod přes Bellinzonu, návštěvu Locarna a následné využití Gotthardského úpatního tunelu. Ze zážitků naplánovaných na čtyři dny tvoří pěší návštěva Ticina zhruba polovinu jednoho dne. Druhý zájezd pod názvem „*Nejkrásnější kouty Švýcarska panoramatickými drahami*“ v podstatě kopíruje plán prvního zájezdu.

Cestovní kancelář **Mayer Crocus** má dva zájezdy stejně strukturované jako **Redok Travel**. Ačkoliv první zájezd s názvem „*Švýcarsko – velikáni Alp, kanton Ticino a Lago Maggiore*“ trvá 8 dní, stihnou v Ticinu navštívit pouze oblast Locarna a dále jsou v plánu místa v Itálii a v jiných kantonech Švýcarska. Druhý zájezd „*Švýcarsko a výlet horským expresem, jezera, ledovce, viadukty a kanton Ticino*“ má v jednom dni z celkových tří dní zájezdu v plánu návštěvu Lugana a Bellinzony. Další dny zavítají účastníci do míst mimo tento kanton. Zájezd „*Nejkrásnější zahrady a jezera kraje Piemont a švýcarského Ticina*“ má na svých stránkách pouze Mayer Crocus, kde v rámci čtyřdenního programu navštíví první výletní den oblast Locarna s ostrovy Brissago, a poslední den před návratem horu Monte Generoso a hlavní město Bellinzonu. Zbylé dva dny jsou v plánu zahrnuta spíše místa v Itálii. Jako čtvrtý zájezd nabízí „*Bergamo, Milano, Lago Maggiore, Lago Lugano + horský vláček*“, kde je v rámci výletního třídenního programu naplánovaná zhruba na půl dne návštěva Locarna a Lugana. Více destinací však zájezd navštíví v Itálii.

Geops se svým jediným zájezdem „*Milano a jezera Maggiore a Lugano a horský vláček 2024*“ zmiňuje také částečně Ticino. Zastaví se zde na půl dne, aby navštívil Locarno a Lugano. Zbytek času stráví v Itálii a ve Švýcarsku mimo kanton.

Zájezd „*Vinice, palmy a jezera pod horskými štíty s jízdou Bernina Express a ledovcem Diavolezza*“ od **CK EMMA** přináší alternativní program oproti dosavadním nabídkám. I když není zaměřen výhradně na Ticino, zahrnuje širokou škálu míst v tomto kantonu. V rámci celkového časového plánu věnuje tento zájezd Ticinu více času. Narozdíl od předchozích programů trvá tento zájezd šest dnů, avšak navštěvuje více míst v kantonu. První den zájezdu je věnován cestě a přesunu na ubytování. Druhý den navštíví účastníci

horu Monte Generoso a poté pokračují do Itálie. Třetí den je vyhrazen objevování kantonu, což zahrnuje návštěvu Val Versazca, Lavertezza, Ascony a Locarna. Čtvrtý den je zaměřen na kanton Graubünden, přičemž po většinu dne je využíván jako dopravní prostředek Bernina Express. Pátý den je věnován pobytu v Itálii, a poslední den návštěvě Ticina, a to čokoládovny Alprose a města Lugana. Avšak pro takto pestrý program může být nezařazení návštěvy hlavního města Bellinzony považováno za nedostatek, pokud se snažíme zahrnout do plánu klíčové památky kantonu. Druhý zájezd od CK EMMA s názvem „*Ze subtropického Švýcarska k vrcholům čtyřtisícovek*“ se zastaví pouze na část dne v Luganu.

Z analýzy nabídky zájezdů do Ticina vyplývá, že většina zájezdů poskytuje pouze částečnou expozici tohoto kantonu, s důrazem na jeho turisticky atraktivní místa a přechod do okolních oblastí kantonu, jako jsou Itálie a další kantony Švýcarska. Zájezdy od různých cestovních kanceláří se liší délkou pobytu a různým rozložením navštěvovaných destinací kantonu.

5 Zhodnocení výsledků

Zájezd navržený autorkou, věnující Ticinu celé čtyři dny, má několik výhod oproti kratším a méně detailním zájezdům nabízeným jinými cestovními kancelářemi. První a nejvýraznější výhodou je časový rámec, který umožňuje účastníkům hlouběji prozkoumat kulturní a přírodní krásy kantonu, které mohou být opomenuty při kratších pobytech. Čtyřdenní program poskytuje dostatek času na to, aby se návštěvníci mohli ponořit do atmosféry regionu. Další předností navrženého zájezdu je podrobný průzkum provedený přímo v terénu, který poskytne nejen data o aktuální turistické situaci, ale také hlubší porozumění místnímu prostředí. Průvodce tak bude vybaven potřebnými jazykovými schopnostmi, kterými by v případě zájezdu do Ticina měla být zejména italština a němčina. Získané informace mu umožní poskytnout účastníkům zájezdu autentické informace o místních atrakcích, kulinářských specialitách a mentalitě místních obyvatel.

Při plánování cesty, do oblasti jako je Ticino, bylo důležité zvážit perspektivu potenciálních zájemců. Proto byly v dotazníkovém průzkumu položeny otázky, které se týkaly znalosti oblastí Švýcarska a zejména Ticina. Následně na základě zvolených odpovědí bylo zhodnoceno, zda má navrhovaný zájezd potenciál uspět na českém trhu a zda je pro zákazníky atraktivní.

Většina odpovědí vypovídá o mnohem větším povědomí o místech v německy a francouzsky mluvící části Švýcarska než o místech v Ticinu. Nejčastější odpovědi na otázku, která se týkala atraktivit ve zbytku Švýcarska, byl Curych se 100 hlasy. Pro stejnou otázku zaměřenou pouze na Ticino to bylo na prvním místě Locarno se 48 hlasy, což značně vybočuje od dosaženého maxima z čistě na Švýcarsko zaměřené otázky. Tento jev vyplývá také ze znalosti tohoto kantonu, která není dostačující. Ze 109 odpovědí hlasovalo 57 lidí pro informovanost o existenci tohoto kantonu a zbylých 52 hlasovalo pro neinformovanost. Podrobné výsledky s komentářem jsou v Příloze č. 2.

Dokonce i při položení otevřené otázky týkající se preferencí potenciálních účastníků zájezdu byly odpovědi podobné, kdy většina z nich projevila zájem o navštívení měst a regionů v německy a francouzsky mluvící části země. Data získaná z dotazníků od osob, které by se zúčastnily autokarového zájezdu zobrazuje následující graf.

Graf 1: Místa pro návštěvu se zájezdem



Zdroj: Vlastní zpracování

Pro zlepšení povědomí o Ticinu a jeho turistických atraktivitách je nutné provést několik strategických opatření. Prvním krokem by mohlo být zahájení komplexních propagačních kampaní českých cestovních kancelářů, které by prezentovaly krásy a zajímavosti tohoto regionu. Tyto kampaně by měly cílit na různé věkové a zájmové skupiny potenciálních turistů. Spolupráce s hoteliéry, restauracemi a dalšími turistickými partnery by taktéž mohla přispět k propagaci Ticina jako turistické destinace. Společné nabídky, slevy a balíčky mohou být lákavým způsobem, jak přilákat nové návštěvníky a zvýšit zájem o region.

Jelikož ze zmíněných odpovědí vyplývá značný zájem o přírodní bohatství Švýcarska, jeví se Ticino jako ideální kandidát na realizaci takto orientovaných zájezdů. Pokud by se takový zájezd dostal na trh, mohl by zaujmout potenciální zákazníky kombinací horských a jezerních oblastí, které kanton nabízí.

6 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala prvky, které spojují charakter jediného oficiálně italsky mluvícího kantonu Švýcarska s jeho turistickým potenciálem. Následně se vytvořil potenciální autokarový zájezd do tohoto kantonu.

Práce nejprve nastínila dějiny kantonu Ticino, který byl původně součástí historického kontextu severní Itálie. S postupným úpadkem milánského vévodství začaly první švýcarské regiony postupně obsazovat toto území. Ke vzniku jednotného kantonu Ticino došlo v roce 1803. Tím se stal součástí nově vzniklé Švýcarské konfederace a jeho další historie se od té doby odehrává v kontextu Švýcarska.

Práce se následně věnovala svému hlavnímu cíli. Nejprve byly analyzovány statistické zdroje, které se týkaly zejména demografických faktorů. Ty poukázaly na národnostní složení obyvatelstva, které je z velké části tvořeno Švýcary. Významnou skupinu cizinců zde tvoří zejména Italové. Tento jev se projevuje i na trhu práce, kde značnou část zaměstnaných v kantonu představují Italové s určitou formou dočasného pobytu v Ticinu, a hlavně italská přeshraniční pracovníci. Následovalo zhodnocení dostupnosti základních turistických služeb. Primárními návštěvníky jsou samotní Švýcaři. To souvisí zejména s cenovou hladinou švýcarského ubytování. Pro cizince je výhodnější hledat levnější možnosti ubytování v Itálii. Ostatní dvě základní služby, doprava a stravování, se ukázaly jako významné přínosy pro rozvoj cestovního ruchu. Dobrá dopravní infrastruktura umožňuje snadné přesuny do Ticina a také snadný pohyb po celém kantonu. Nejvíce propracovaná jsou vlaková spojení. Předností kantonu jsou zejména vybudované sítě silnic a kolejí skrze průsmyk Gotthard, které se do budoucna plánují rozšiřovat. Stravovací zařízení byla analyzována spíše pomocí prezentace místních restauračních atraktivit, jako jsou grotto nebo trhy nabízející místní produkty. Tato část byla převážně založena na doporučeních vyplývajících z rozhovorů a terénního výzkumu. Tím přispěla k obohacení místního pohledu na regionální kuchyni a napomohla výběru z jídelního lístku pro návštěvníky, kteří si přejí ochutnat místní pokrmy.

Další kapitola se více zaměřila na místní obyvatelstvo a jeho identitu. Místní obyvatelé se nejčastěji prezentují na základě švýcarské identity. Druhá možnost, která vyplynula z rozhovorů, je identifikace na základě kantonálního vymezení, tedy jako „Ticinesi“. Dva nejsilnější atributy etnické identity jsou jazyk a geografické povědomí. Je

vhodné zkoumat dvě perspektivy jazyka, a to obecnou italštinu a dialekt. Z hlediska italštiny lze pozorovat její široké užívání. Dominance němčiny ve Švýcarsku se však projevuje i v ticinských sociálních interakcích, kdy některá místa v kantonu začínají konverzaci německy spíše než italsky. Dříve existovala obava, že by němčina mohla začít postupně dominovat nad italštinou. Nicméně v současné době není vliv němčiny v Ticinu natolik silný, aby předstihl dlouhodobý vliv italštiny, a proto tyto obavy nejsou aktuálně příliš přítomny. Rozšíření místního dialektu ztrácí na dynamice. Tato ztráta však není zvlášť dramatická a dialekt je zde stále velmi živým jazykem. Tento atribut je pro místní důležitý nejen k odlišení se od ostatních lingvistických krajín Švýcarska, ale také od Itálie. Velký důraz je také kladen na jazykovou rozmanitost a výuku cizích jazyků, což je typické pro kantony latinské mentality. Z výzkumu vyplývá, že obyvatelé Ticina jsou vedeni k tomu ovládat dva až tři jazyky. Pokud ale další jazyk neumí dobře, jsou na trhu pracovních příležitostí znevýhodněni. Toto omezení se týká i určitých pracovních pozic v kantonu, které často jazykové znalosti vyžadují. To platí v kontextu celého Švýcarska zejména pro dosažení vyšších pracovních cílů.

Následující oddíl zkoumal vztahy obyvatel kantonu Ticino ve třech oblastech: vnitřních vztazích mezi místními, vztazích s ostatními Švýcary a vztazích s Itálií. Geografické a kulturní rozdíly mezi severní a jižní částí Ticina jsou patrné, stejně jako jazykové a kulturní rozdíly v porovnání s ostatními obyvateli Švýcarska. Větší soudržnost však panuje mezi italsky mluvícími Švýcary. Vztahy s Itálií jsou důležité kvůli významné italsky mluvící populaci v kantonu. I když mezi těmito skupinami existují stereotypy a nedorozumění, nevytváří to zaujatý postoj místních vůči těmto skupinám.

V poslední části práce byl sestaven potenciální zájezd do kantonu Ticino, jehož koncept vycházel z provedených analýz. Dále byla zhodnocena jeho konkurenceschopnost na trhu cestovního ruchu v České republice prostřednictvím analýzy dostupných zájezdů do Švýcarska. Z této analýzy vyplývá, že návštěva Ticina je v rámci analyzovaných programů pouze okrajová. Takto cílený potenciální zájezd je prvním, který se zaměřuje výhradně na tuto oblast. Dotazníkové šetření ukázalo na nízké povědomí Čechů o kantonu Ticino, což může představovat překážku pro jeho úspěch na trhu. Jako možné řešení bylo navrženo zdůraznění přírodních krás tohoto regionu, které by následně doplňovaly pamětihodnosti a specifika místní kultury. Takové řešení bylo navrženo na základě výsledků dotazníkového šetření, kde nejčastěji uváděné odpovědi na otázku, které místo by lidé chtěli ve Švýcarsku

navštívit, souvisely s přírodou, zejména s jezery a horami. Díky preferencím kombinace horského prostředí a jezer má Ticino potenciál oslovit zákazníky se zájmem o cestování s organizovaným zájezdem.

7 Seznam použitých zdrojů

AGENZIA TURISTICA TICINESE SA, 2024. LAC Lugano Arte e Cultura. In: *Ticino.ch* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.ticino.ch/en/commons/details/LAC-Lugano-Arte-e-Cultura/104428.html>

AGENZIA TURISTICA TICINESE SA, 2024. Lista ristoranti. In: *Ticino.ch* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.ticino.ch/it/explore/gastronomy/restaurants/restaurants-list.html>

BARTMIŃSKI, Jerzy, 2016. *Jazyk v kontextu kultury*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2883-7.

BAUMAN, Zygmunt, 2004. *Myslet sociologicky* [online]. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) [cit. 2024-03-07]. ISBN 80-86429-28-8. Dostupné z: <https://dokumen.tips/documents/bauman-zygmunt-myslet-sociologicky.html>

BERÁNEK, Jaromír, 2016. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING. ISBN 978-80-86724-46-1.

BIASCA, Corrado, Giorgio TOGNOLA et al, 1989. *Storia della Svizzera*. Quarta edizione. Fribourg: Armando Dadó. ISBN 88-85115-06-3.

BLAKEMORE, Erin, 2019. Race and ethnicity, explained. In: *National Geographic* [online]. [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.co.uk/history/2019/02/race-and-ethnicity-explained>

CASONI, Mateo, Sabine CHRISTOPHER, Andrea PLATA a Maria Chiara MOSKOPF-JANNER, 2021. La posizione dell'italiano in Svizzera. In: *Forumperlitalianoinsvizzera.ch* [PDF, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.forumperlitalianoinsvizzera.ch/wp-content/uploads/2021.10_2012-2020_Rapporto_La_posizione_dell_italiano_in_svizzera_DCSU_Quaderno07.pdf

CITY POPULATION, c1998-2024. Ticino. In: *City population* [online]. 2024 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.citypopulation.de/en/switzerland/admin/21__ticino/

COMUNITÀ DI LAVORO REGIO INSUBRICA, 2004. *Indagine d'opinione sull'identità e le possibili collaborazioni nel territorio insubrico*.

ČERMÁK, František, 2022. *Jazyk a jazykověda* [online]. Vydání 5. Praha: Karolinum [cit. 2024-03-06]. ISBN 978-80-246-5432-4. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/jazyk-a-jazykoveda-11337/>

DELL'AMBROGIO, Mauro, Gabriele GENDOTTI, Guido LARDI, Marco MARCACCI, Ada MARRA, Renato MARTINONI a Remigio RATTI, 2010. *Esiste la Svizzera italiana? E oltre?* Dostupné také z: <https://www.coscienzasvizzera.ch/33-Esiste-la-Svizzera-italiana-E-oltre-5579ff00>

DUBINI, Marco, 2003. Campione d'Italia. In: *Dizionario storico della Svizzera* (DSS) [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://hls-dhs-dss.ch/it/articles/007038/2003-08-26/>

EBERLE, Iwona, 2020. Bassa Versazca. In: *Un tuffo in Ticino*. Bellinzona: Edizioni Casagrande, s. 97-98. ISBN 978-88-7713-871-2.

ERIKSEN, Thomas Hylland, 2012. *Etnicita a nacionalismus* [online]. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) [cit. 2024-03-06]. ISBN 978-80-7419-053-7. Dostupné z: https://www.hks.re/wiki/ls2018:etnicita_a_nacionalismus?s%5b%5d=eriksen

FALÒ, 2022. Falò Estate. Ul Falò dal dialett. In: *Radiotelevisione svizzera* [Reportáž, online]. 28. července 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.rsi.ch/play/tv/falo/video/falo-estate--ul-falo-dal-dialett?urn=urn:rsi:video:1540755>

FARKOVÁ, Blanka a Eva KUNEŠOVÁ, 2014. *Technika zahraničních zájezdů*. Praha: Idea servis. ISBN 978-80-85970-83-8.

GRANCAFFEVERBANO. [Fattela una chinoise no? ...] In: *Instagram* [Příspěvek, online]. 15. listopad 2019 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/B45bSu5Aqgc/?igsh=cmxzcGd6NjEyZ3hh>

GRUPPO ADECCO SVIZZERA, 2023. Il mercato del lavoro svizzero continua ad attraversare una fase di stagnazione importante – tuttavia, possedere solide conoscenze linguistiche aumenta significativamente le opportunità di lavoro. In: *The adecco group* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.adeccogroup.com/it-ch/il-futuro-del-lavoro/job-index/job-index-t1-2023/>

- GRUPPO MICOLOGICO BELLINZONESE E VALLI, © 2019. *Gruppo Micologico Bellinzonese e Valli* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.funghiticino.ch/>
- HENDL, Jan, 2005. Kvantitativní, kvalitativní a smíšený výzkum. In: *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, s. 45-55. ISBN 80-7367-040-2.
- HOTELSTARS.EU, 2019. Kritéria. *Hotelstars.eu Česká republika* [online]. [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.eu/cs/czech-republic/kriteria/>
- CHALETROSITALIVIGNO. [“Brasc’ chéir” (dialeto livignasco): castagne cotte alla brace...]. In: *Instagram* [Příspěvek, online]. 13. listopad 2018 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/BqHkbiaVWc/>
- IL GIARDINO DI ALBERT, 2023. San Gottardo, nel cuore della montagna. In: *Radiotelevisione svizzera* [Reportáž, online]. 18.12.2023 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://www.rsi.ch/play/tv/il-giardino-di-albert/video/san-gottardo-nel-cuore-della-montagna?urn=urn:rsi:video:2008017>
- ISWEB S.P.A. *Autostrada Pedemontana Lombarda* [online]. [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://www.pedemontana.com/>
- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, 2012. *Marketing v cestovním ruchu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4209-0.
- JORIO, Marco, 2016. Sacro Romano Impero. In: *Dizionario storico della Svizzera (DSS)* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://hls-dhs-dss.ch/it/articles/006626/2016-04-25/>
- KOKAISL, Petr, 2014. *Etnické minority v Evropě* [online]. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, Katedra psychologie [cit. 2024-03-07]. ISBN 978-80-213-2524-1. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1062.1205>
- KOTÍKOVÁ, Halina, 2013. Gastronomický cestovní ruch. In: *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, s. 37-39. ISBN 978-80-247-4603-6.
- KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V BRNĚ, 2018. Ubytovací zařízení – metodika. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/ubytovaci-zarizeni-metodika>

KREIS, Georg, 2009. La non-identità come normalità. In: MAZZOLENI, Oscar a Remigio RATTI, et al. *Identità nella globalità*. Lugano: Giampiero Casagrande editore. ISBN 978-88-7795-197-7.

MANAGEMENT SWISSMINIATUR SA, c2020. Il parco. *Swiss Miniatur* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.swissminiatur.ch/il-parco/>

MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK a Alena VODÁKOVÁ, 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3.

MORETTI, Bruno, Matteo CASONI a Elena Maria PANDOLFI, 2021. Italian in Switzerland: Statistical Data and Sociolinguistic Varieties. *Languages in contact: sociolinguistic perspectives* [online]. [cit. 2024-02-26]. ISSN 2358-4114. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.48350/156596>

NEKVAPIL, Jiří, 2009. *Mnohojazyčnost v České republice*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-581-4.

ORIEŠKA, Ján, 2010. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea servis. ISBN 978-80-85970-68-5.

PECHANEC, Vít, © 1999-2023. DOPORUČENÍ ... PRO KATEGORIZACI HOSTINSKÝCH A UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ. In: *Cestovni-ruch.cz* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/doporuceni.htm>

POKORNÝ, Jan, 2009. *Lingvistická antropologie jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2843-8.

RAŠKOVSKÁ, Iva a Kateřina RYGLOVÁ, 2017. *Management kvality služeb v cestovním ruchu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 970-80-271-9922-8.

REGAZZI, Pepe, Fabio CORFÙ a Juliette CHRÉTIEN, 2013. *Ticino ti cucino: ricette originali e storie culinarie ticinesi*. 3.a edizione. Leipzig: Offizin Andersen Nexö.

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Iva VAJČNEROVÁ, 2011. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4039-3.

SPIESS, Federico, 2012. Dialetti: Svizzera italiana. In: *Dizionario storico della Svizzera (DSS)* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://hls-dhs-dss.ch/it/articles/024595/2012-04-19/>

ŠATAVA, Leoš, 2013. *Etnicita a jazyk: Teorie, praxe, trendy: čítanka textů* [online]. Brno: TRIBUN EU [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: https://www.hks.re/wiki/etnicita_a_jazyk.teorie_praxe_trendy:citanka_textu

ŠATAVA, Leoš, 2022. *Etnika bez státu a regionální jazyky v Evropě* [online]. Praha: EPOCH [cit. 2024-03-07]. ISBN 978-80-278-1207-3. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/etnika-bez-statu-a-regionalni-jazyky-v-evrope-11078/>

ŠAUER, Martin, Jiří VYSTOUPIL, Andrea HOLEŠINSKÁ a kolektiv, 2015. *Cestovní ruch: Učební text* [PDF, online]. Brno: Masarykova univerzita [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/studijni_texty/cestovni_ruch_ePDF.pdf

TICINOWINE, 2024. *Ticinowine* [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.ticinowine.ch/>

Ticivino, 2010. STORIA DELLA SVIZZERA e DEL CANTON TICINO. In: *Ticivino* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://ticivino.ch/un-po-di-storia-della-svizzera-e-del-canton-ticino/>

UFFICIO DI STATISTICA DEL CANTONE TICINO, 2017. Tasso di persone che parlano dialetto a casa/con i familiari. In: *Annuario statistico ticinese* [PDF, online]. Giubiasco: Fratelli Roda, s. 3 [cit. 2024-02-26]. ISBN 978-88-8468-035-8. Dostupné z: https://www3.ti.ch/DFE/DR/USTAT/allegati/volume/ast_2017.pdf

UFFICIO DI STATISTICA DEL CANTONE TICINO, 2022. Popolazione residente (fonte: CFP) e popolazione residente permanente (fonte: RS): lingua principale e lingua parlata. In: *Ufficio di statistica del Cantone Ticino* [Excel, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www3.ti.ch/DFE/DR/USTAT/index.php?fuseaction=temi.sottotema&p1=33&p2=85&p3=89&proId=88>

UFFICIO DI STATISTICA DEL CANTONE TICINO, 2023. Lavoro e reddito. In: *Ufficio di statistica del Cantone Ticino* [PDF, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www3.ti.ch/DFE/DR/USTAT/allegati/prodima/3403_lavoro_e_reddito.pdf

UFFICIO DI STATISTICA DEL CANTONE TICINO, 2023. Popolazione. In: *Ufficio di statistica del Cantone Ticino* [PDF, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z:

https://www3.ti.ch/DFE/DR/USTAT/allegati/prodima/3201_popolazione.pdf

UFFICIO DI STATISTICA DEL CANTONE TICINO, 2023. Prodotto interno lordo e prodotto interno lordo pro capite, in Ticino, dal 2008 al 2021p. In: *Ufficio di statistica del cantone Ticino* [Excel, online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z:

<https://www3.ti.ch/DFE/DR/USTAT/index.php?fuseaction=dati.home&tema=37>

UFFICIO DI STATISTICA DEL CANTONE TICINO, 2023. Turismo. In: *Ufficio di statistica del Cantone Ticino* [PDF, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z:

https://www3.ti.ch/DFE/DR/USTAT/allegati/prodima/4710_turismo.pdf

UFFICIO FEDERALE DELLA DOGANA E DELLA SICUREZZA DEI CONFINI (UDSC), 2022. Tassa forfettaria sul traffico pesante (TFTP) per veicoli immatricolati all'estero: Calcolo della tassa. In: *Ufficio federale della dogana e della sicurezza dei confini* [PDF, online] [cit. 2024-03-07]. Dostupné z:

<https://www.bazg.admin.ch/bazg/it/home/informationen-firmen/verkehrsabgaben-und-strassenverkehrsrecht/schwerverkehrsabgaben-lsva-und-psva/psva-fuer-auslaendische-fahrzeuge.html>

UFFICIO FEDERALE DI STATISTICA, 2023. Lingue principali, dal 1970 al 2021. In: *Ufficio federale di statistica* [Graf, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z:

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/it/home/statistiche/popolazione/lingue-religioni/lingue.html>

UFFICIO FEDERALE DI STATISTICA, 2023. Popolazione residente permanente straniera, al 31.12.2022. In: *Ufficio federale di statistica* [Graf, online]. [cit. 2024-02-26].

Dostupné z: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/it/home/statistiche/popolazione/migrazione-integrazione/nazionalita-straniera/composizione.html>

UFFICIO FEDERALE DI STATISTICA, 2023. Ricettività turistica nel 2022. In: *Ufficio federale di statistica* [online]. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z:

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/it/home/statistiche/turismo/ricettivita-turistica/settore-alberghiero.assetdetail.24247466.html>

UFFICIO FEDERALE DI STATISTICA, 2023. Struttura della popolazione residente permanente per Cantone, 1999-2022. In: *Ufficio federale di statistica* [Excel, online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z:

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/it/home/statistiche/popolazione.assetdetail.26565161.html>

UNWTO, 1995. *Concepts, Definitions, and Classifications for Tourism Statistics* [online]. Madrid: World Tourism Organisation [cit. 2024-02-25]. ISBN 92-844-0103-8. Dostupné z:

https://sete.gr/files/Media/Ebook/110304_Concepts,Definitions%20And%20Classification%20For%20Tourism%20Statistics.pdf

Vyhláška č. 341/2023 Sb. [online]. 2023 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2023/341>

WILLIAMS, Raymond, 1985. *Keywords: A vocabulary of culture and society* [online].

Revised edition. New York: Oxford University Press [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

[http://s3.amazonaws.com/arena-](http://s3.amazonaws.com/arena-attachments/1385668/2a0d6d0b045feef2adb6ae76ec9a2c92.pdf?1509502303)

[attachments/1385668/2a0d6d0b045feef2adb6ae76ec9a2c92.pdf?1509502303](http://s3.amazonaws.com/arena-attachments/1385668/2a0d6d0b045feef2adb6ae76ec9a2c92.pdf?1509502303)

YAGMUR, Kutlay a Martin EHALA, 2011. Tradition and innovation in the Ethnolinguistic Vitality theory. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* [online]. 32, 101-110 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1080/01434632.2010.541913>

Zákon č. 111/2018 Sb. [online]. 2018 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2018/111>

ZELENKA, Jaroslav a Martina PÁSKOVÁ, 2012. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přepracované 2. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-880-2.

8 Seznam obrázků, tabulek a grafů

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Risotto s luganigou.....	84
Obrázek 2: Risotto s houbami v gotthardském panoramatickém vlaku.....	84
Obrázek 3: Polenta s gorgonzolou	85
Obrázek 4: Polenta s ticinskou mortadelou (vlevo) a se sýrem (vpravo)	86
Obrázek 5: Chinoise.....	87
Obrázek 6: Vermicelles	88
Obrázek 7: Torta di pane	89
Obrázek 8: Ticinská gazzosa s citrónovou příchutí	90
Obrázek 9: Zkratky pro měnu užívanou v kalkulaci.....	91
Obrázek 10: Nepřímé náklady	95
Obrázek 11: Přímé náklady na 1 účastníka, samostatný pokoj	96
Obrázek 12: Přímé náklady na 1 účastníka, sdílený pokoj.....	96
Obrázek 13: Rekapitulace pro osobu se samostatným pokojem	97
Obrázek 14: Rekapitulace pro osobu se sdíleným pokojem.....	97

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní informace o respondentech	13
Tabulka 2: Typy provozoven kategorie restaurace.....	25
Tabulka 3: Orientační program zájezdu.....	51
Tabulka 4: Zájezdy do Švýcarska a Ticina u vybraných cestovních kanceláří.....	53
Tabulka 5: Přehled dopravy včetně kilometrů a mýta.....	92
Tabulka 6: Výpočet čekacích hodin	92
Tabulka 7: Itinerář pro průvodce.....	93

8.3 Seznam grafů

Graf 1: Místa pro návštěvu se zájezdem	57
Graf 2: Úvaha o potenciální návštěvě Švýcarska	73
Graf 3: Zvážení potenciální účasti na poznávacím zájezdu autokarovou dopravou.....	73
Graf 4: Výběr ročního období pro zájezd.....	74
Graf 5: Účel cesty zájezdu.....	75
Graf 6: Preferovaná ubytovací zařízení.....	75
Graf 7: Ideální délka pobytu.....	76
Graf 8: Rozhodující faktory při výběru zájezdu	77
Graf 9: Role ceny při výběru zájezdu	78
Graf 10: Role programu zájezdu při jeho výběru	79
Graf 11: Informovanost o italsky mluvící populaci Švýcarska	80
Graf 12: Znalost ryze švýcarských atraktivit.....	81
Graf 13: Znalost ryze ticinských atraktivit.....	82

Přílohy

Příloha č.1: Otázky dotazníkového šetření

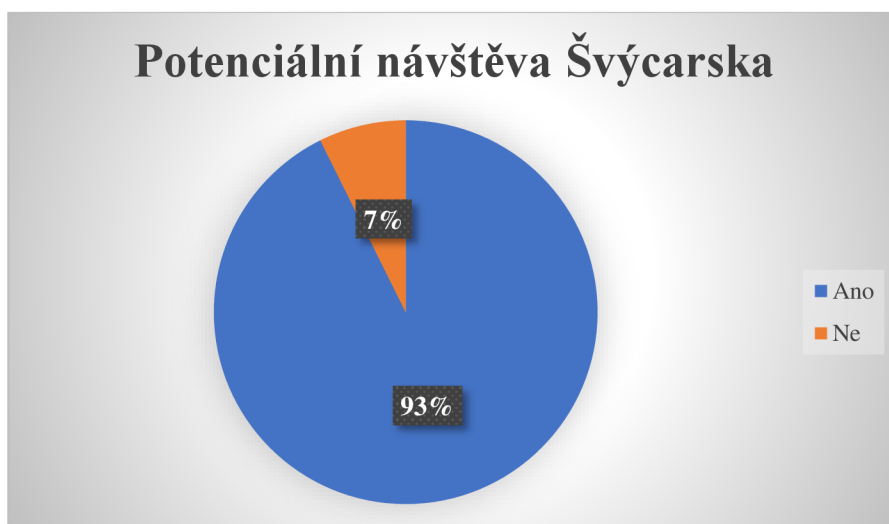
1. *Pohlaví:* pouze jedna odpověď – Muž x Žena x Jiné
2. *Rok narození:* otevřená
3. *Co se Vám vybaví, když se řekne Švýcarsko:* otevřená
4. *Jaké si myslíte, že jsou úřední jazyky ve Švýcarsku:* jedna a více odpovědí-francouzština, italština, němčina, rétorománština, angličtina, španělština, jiné
5. *Uvažovali byste o návštěvě Švýcarska:* pouze jedna odpověď – Ano x Ne
6. *Uveďte prosím důvod své předchozí odpovědi:* otevřená
7. *Zúčastnili byste se organizovaného poznávacího zájezdu autobusem prostřednictvím CK nebo agentury:* pouze jedna odpověď – Ano x Ne
8. *Uveďte prosím důvod své předchozí odpovědi:* otevřená
9. *Jakým způsobem se rozhodujete při výběru zájezdu prostřednictvím CK či agentury:* jedna a více odpovědí-dle ceny, dle CK či agentury, dle délky zájezdu, dle recenze, dle zážitků
10. *Jak byste charakterizovali Vaše chování při rozhodování se dle ceny:* pouze jedna odpověď – „Hraje pro mne zásadní roli a snažím se najít co nejlevnější zájezd.“, „Nehraje pro mne zásadní roli, ale promyslím si, zda je výhodné si připlatit nebo ne.“, „Neřeším finanční nároky zájezdu, ale hledám takové zájezdy, které mne nejvíce zaujmou.“, „Nic z výše uvedených“
11. *Při výběru zážitků z hlediska obsahu byste své chování popsali jako:* pouze jedna odpověď – „Chci, aby všechny zážitky zájezdu byly jen ty, které opravdu chci vidět, jinak se neúčastním.“, „Stačí mi alespoň pár míst, které opravdu chci navštívit a nevadí mi, že tam jsou i ty, kam bych sám/a nejel/a.“, „Cílová destinace pro mne hraje hlavní roli a to, co tam uvidím, pro mne není důležité.“
12. *V jakém ročním období byste chtěli Švýcarsko navštívit:* jedna a více odpovědí – Bez preference, Jaro, Léto, Podzim, Zima
13. *Za jakým účelem byste cestovali:* jedna a více odpovědí – Gastronomický, Kulturně-poznávací, Přírodní památky, Rekreačně-pobyťový, Sportovní, Návštěva příbuzných či známých, Zdravotní pobyt/lázně, Práce

14. *Jaký typ ubytování byste preferovali:* jedna a více odpovědí – Hotel, Hostel, Kemp, Volná příroda, Pension, Bez preference
15. *Jak dlouhý by měl být Váš pobyt:* pouze jedna odpověď - 4 až 7 dní, 7 až 12 dní, déle než 12 dní, maximálně 4 dny
16. *Pokud máte nějaké konkrétní místo či místa, které/á byste chtěli ve Švýcarsku navštívit, jaká by to byla:* otevřená
17. *Věděli jste, že se ve Švýcarsku nachází část, která je charakteristická středomořskou atmosférou a disponuje jak prvky švýcarskými, tak italskými:* pouze jedna odpověď – Ano x Ne
18. *Co se Vám vybaví, když se řekne italsky mluvící část Švýcarska:* otevřená
19. *Chtěli byste se do italsky mluvící části Švýcarska podívat či se případně vrátit:* pouze jedna odpověď – Ano x Nevím x V otázce „Uvažovali byste o návštěvě Švýcarska“ byla odpověď "Ne"
20. *O kterých z následujících míst či akcí ve Švýcarsku jste již zaslechli či je znáte:* jedna a více odpovědí – Basilej, Bern, Bodamské jezero ve Švýcarsku, Curych, Čokoládovna Lindt & Sprungli, Karneval v Basileji, La Maison du Gruyere (výrobní sýrů – Gruyere), Lausanne, Ledovec Aletschgletscher, Ledovec Grenzgletscher, Luzern, Matterhorn ve Švýcarsku, Rýnské vodopády (Rheinfall), Saint Gallen, Sion, Zermatt, Ženeva, Ženevské jezero, Nic z výše uvedených
21. *Slyšeli jste někdy o těchto místech či akcích v kontextu Švýcarska:* jedna a více odpovědí – Ascona, Bellinzona, Filmový festival v Locarnu, Grotto, Karneval v Bellinzoně/Rabadan, Lago Maggiore ve Švýcarsku, Locarno, Lugano, Monte Generoso, Monte Tamaro, Nic z výše uvedených, Swissminiatur, Ticino/Tessin, Ostrovy Brissago

Příloha č.2: Výsledky dotazníkového šetření zohledněné u přípravy zájezdu

Otázky týkající se zájezdu byly přístupné pouze lidem, kteří zadali v následujících dvou otázkách možnost „ano“. Ostatní byli rovnou přesunuti do sekce o povědomí o atraktivitách v zemi. Následující dva grafy vyjadřují tyto dvě filtrační otázky.

Graf 2: Úvaha o potenciální návštěvě Švýcarska



Zdroj: vlastní zpracování

Při otázce na možnost návštěvy Švýcarska zvolilo 101 osob volbu „ano“, což odpovídá 93 %. Zbytek, tedy 8 lidí, zvolil odpověď ne. Nejčastější důvod byl, že se jim země jako taková nelíbí. Takto se vyjádřily 3 osoby. Dalšími důvody byla cenová nedostupnost, nedostatek času a nevěle k cestování.

Graf 3: Zvážení potenciální účasti na poznávacím zájezdu autokarovou dopravou



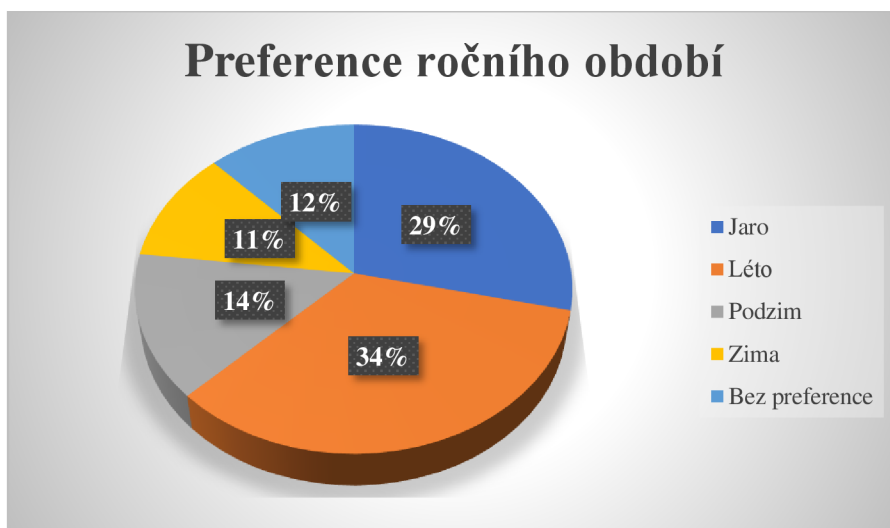
Zdroj: vlastní zpracování

Při otázce ohledně účasti na potencionálním zájezdu se vyskytl větší rozkol v odpovědích. 51 osob se vyjádřilo pro účast a 50 osob proti. Nejčastější odpovědí, proč by se zúčastnit nechtěli, byla na prvním místě preference individuálního cestování související s volností programu. Další odpovědi byly, že nechtějí z důvodu blízkosti České republiky a Švýcarska, nebo preferují jízdu autem nebo chtějí jet za přáteli.

Organizační stránka zájezdu

Pro sekci tvorby zájezdu, která se týkala 51 respondentů, bylo nezbytné zohlednit několik aspektů, aby byl výsledný produkt přitažlivý pro potenciální klientelu a měl vyšší šanci na úspěch. Prvním krokem bylo určení vhodného ročního období pro konání zájezdu. Výsledky jsou prezentovány v následujícím grafu.

Graf 4: Výběr ročního období pro zájezd

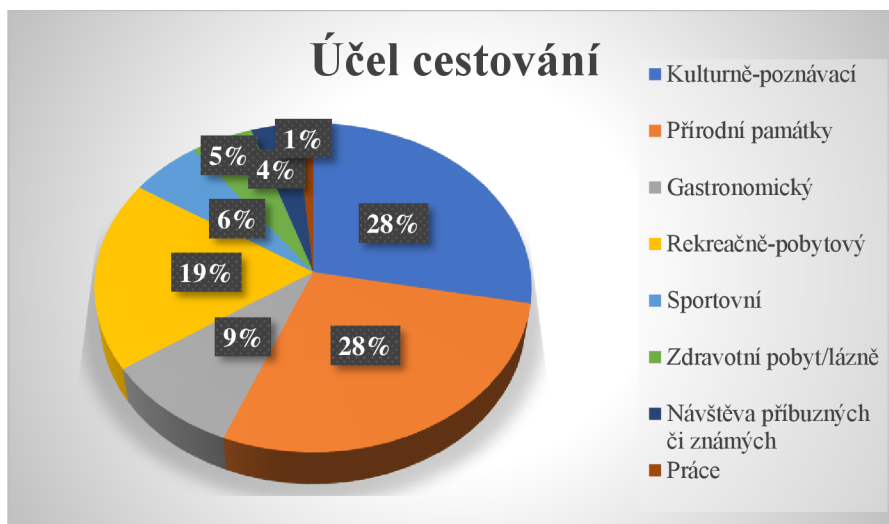


Zdroj: vlastní zpracování

Ideálním obdobím pro zájezd dle provedeného šetření je léto. Z hlediska ročního období byl nejvíce preferován letní termín, který zvolilo 31 lidí, po něm jarní, který zvolilo 26 lidí, a následoval podzimní se 13 hlasy. Na posledním místě se z ročních období umístila zima s 10 hlasy, tu ale ještě předstihl výběr „bez preference“ s 11 hlasy.

Dále bylo pro přípravu zájezdu rovněž důležité zhodnotit, co by chtěli potenciální zákazníci navštívit v cílové destinaci. Výsledky ukazuje následující graf.

Graf 5: Účel cesty zájezdu

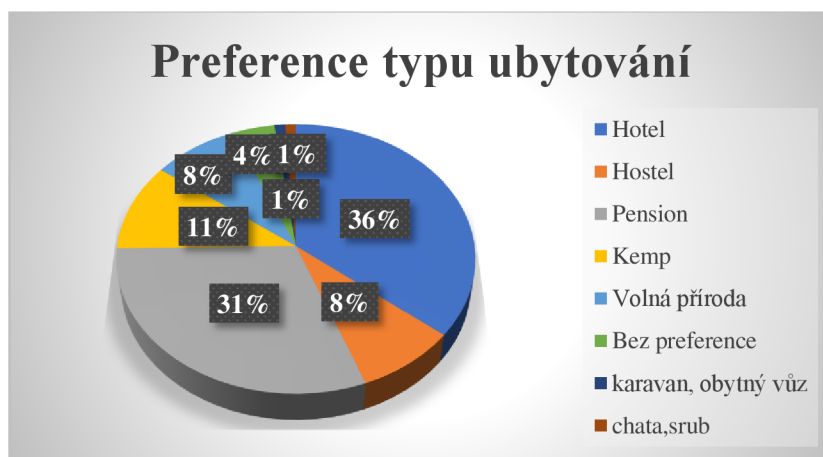


Zdroj: vlastní zpracování

V zájezdu by měl být zohledněn kulturně a přírodně poznávací aspekt, jelikož společně tvoří 56 % preferencí. Pro kulturně-poznávací hlasovalo 39 osob, pro přírodně-poznávací také 39. Rekreačně pobytový typ zájezdu by preferovalo 26 osob. Jako další se umístil gastronomicky orientovaný zájezd se 13 hlasy, následovaný sportovním zájezdem s 8 hlasy. Nejméně hlasů získalo ozdravné zaměření zájezdu, návštěva příbuzných či známých a pracovní důvody.

Následující graf prezentuje preference dotazovaných ohledně ubytovacích zařízení.

Graf 6: Preferovaná ubytovací zařízení

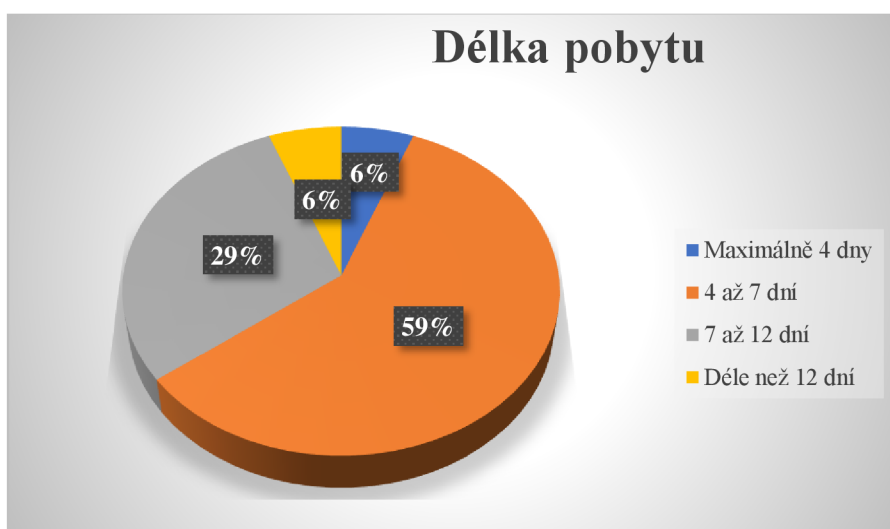


Zdroj: vlastní zpracování

Pro potenciální zájezd byl pro ubytování vybrán hotel. Z provedeného šetření převažuje s 34 hlasy. Na dalším místě se umístil pension s 29 hlasy. Výrazně méně byly preferovány další ubytovací zařízení: kemp byl preferován 10 osobami, hostel a volná příroda každý po 8 hlasech a bez preference se vyjádřily 4 osoby. Karavan, obytný vůz, chata a srub, které jsou také zaznamenány v grafu, byly vždy vybrány jen jedním člověkem.

Poslední stěžejní informací pro vytvoření harmonogramu zájezdu byla informace o délce pobytu, což zobrazuje následující graf.

Graf 7: Ideální délka pobytu



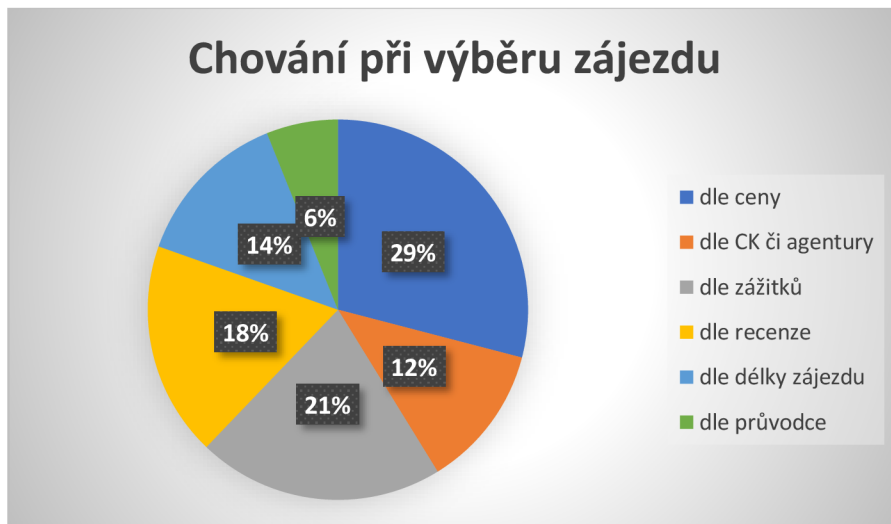
Zdroj: vlastní zpracování

Jako nejvíce preferovaná byla délka zájezdu 4 až 7 dní, která se v odpovědích projevila z 59 %, což odpovídá 30 lidem. Dále se preferovala možnost delšího pobytu, a to 7 až 12 dní, kterou zvolilo 15 lidí. Na posledním místě se umístily dvě varianty, každá po 3 hlasech, a to 4 dny a méně a 12 dní a více.

Rozhodovací proces při vybírání zájezdu

Pro finální produkt bylo vhodné zvážit i chování zájemců při výběru zájezdu. Následující graf prezentuje zaznamenané výsledky.

Graf 8: Rozhodující faktory při výběru zájezdu

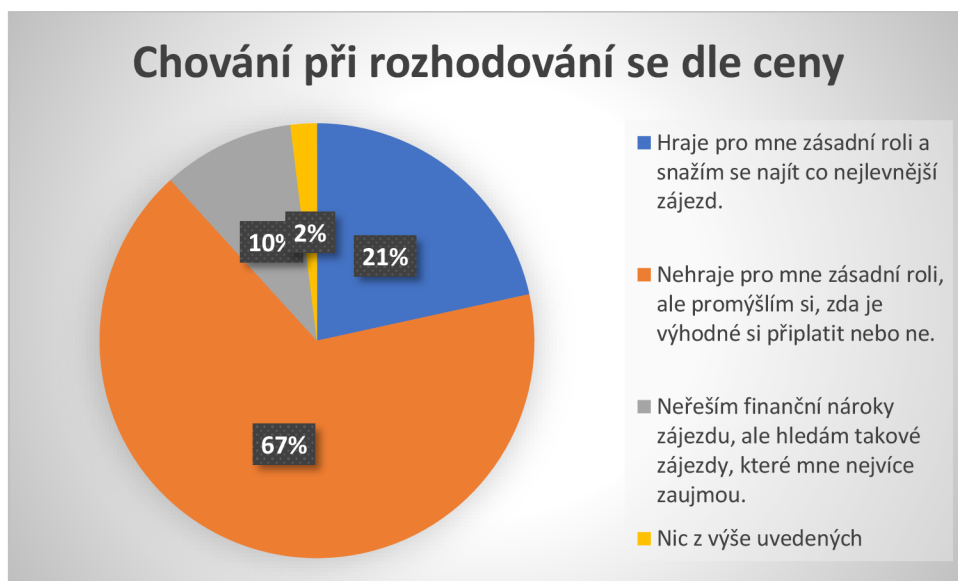


Zdroj: vlastní zpracování

Tuto otázku bylo možné zodpovědět výběrem jedné a více možností, aby se tím projevily ostatní důležité faktory při rozhodování než pouze jeden. Nejvíce zúčastněných osob, 43 z dotazovaných, se rozhoduje na základě ceny. Další důležitý faktor při rozhodování hrají zážitky, které jsou v programu. Tuto možnost zvolilo 31 osob. O něco méně lidí, přesně 27, by vybralo zájezd na základě recenze. Zbylé rozhodování se odvíjí od délky zájezdu, pro kterou hlasovalo 20 osob, od jména cestovní kanceláře či agentury, která dostala 18 hlasů, a na posledním místě se umístilo rozhodování na základě průvodce s 6 hlasy.

Vzhledem k tomu, že rozhodování bylo nejvíce ovlivněno cenou a programem, byly další dvě otázky zaměřeny přímo na tyto aspekty. Dále také může konečný produkt zapůsobit na potenciální klientelu právě díky těmto preferencím. Následující dva grafy prezentují zaznamenané postoje.

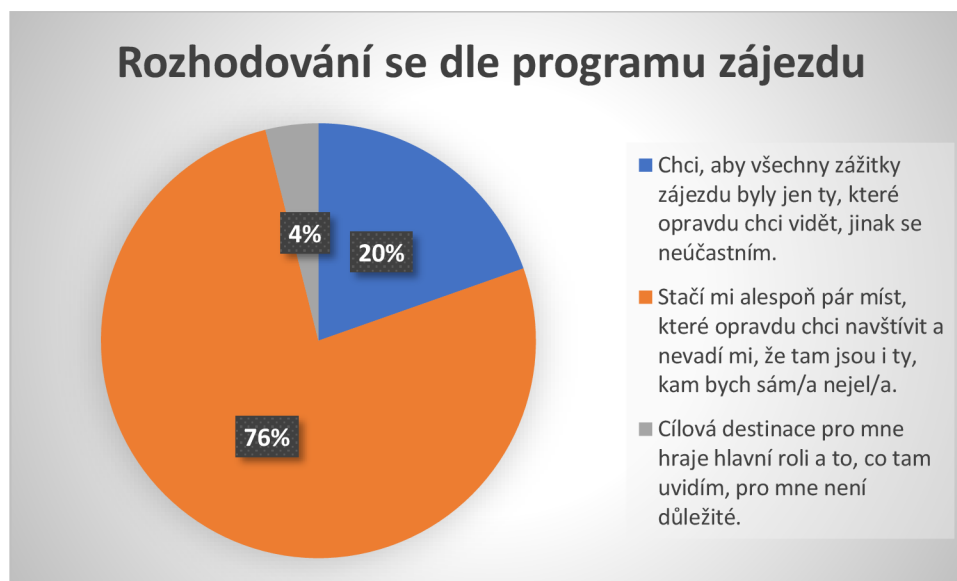
Graf 9: Role ceny při výběru zájezdu



Zdroj: vlastní zpracování

Roli ceny „*Nehraje pro mne zásadní roli, ale promýšlím si, zda je výhodné si připlatit nebo ne*“ zvolilo 34 osob. Cena vytvořeného zájezdu na první pohled působí vyšší, než je cena srovnatelných zájezdů od jiných cestovní kancelář. Ve skutečnosti ale zahrnuje navíc veškeré vstupy a jízdenky, na rozdíl od konkurenčních zájezdů, které tyto položky nezahrnují. Pokud by se porovnaly pouze služby srovnatelné, vychází cena zájezdu ve stejné cenové hladině jako u konkurence. Jediné omezení, které by se mohlo jevit jako nevýhodné, je strava, která je v ceně zahrnuta pouze formou snídaně. To ale bývá u poznávacích zájezdů standardní záležitost. Výrazně méně osob, konkrétně 11, zvolilo druhou nejčastější volbu, a to, že cena hraje pro konkrétního potenciálního zákazníka velkou roli a vyhledává nejlevnější zájezdy. 5 osob vybralo možnost, která neřeší finanční nároky, ale záleží na míře atraktivity zájezdu. Pouze 1 osoba zvolila možnost „*Nic z výše uvedených*“.

Graf 10: Role programu zájezdu při jeho výběru



Zdroj: vlastní zpracování

Nejlépe se umístila volba rozhodování se na základě výběru několika míst, které by chtěl člověk opravdu navštívit, s tím že zbytku zájezdu se respondent přizpůsobí. Tato možnost dostala 39 hlasů. Výrazně méně se umístila možnost, která by měla zahrnovat vše, co chce klient vidět, jinak se zájezdu nezúčastní. Tuto volbu vybralo 10 osob. Na posledním místě s 2 hlasy se umístila důležitost pouze cílové destinace a program jako takový pro klienta nehraje hlavní roli.

Znalost Švýcarska a regionu Ticino

Následující graf zaznamenal povědomí o existenci italsky mluvící části Švýcarska.

Graf 11: Informovanost o italsky mluvící populaci Švýcarska

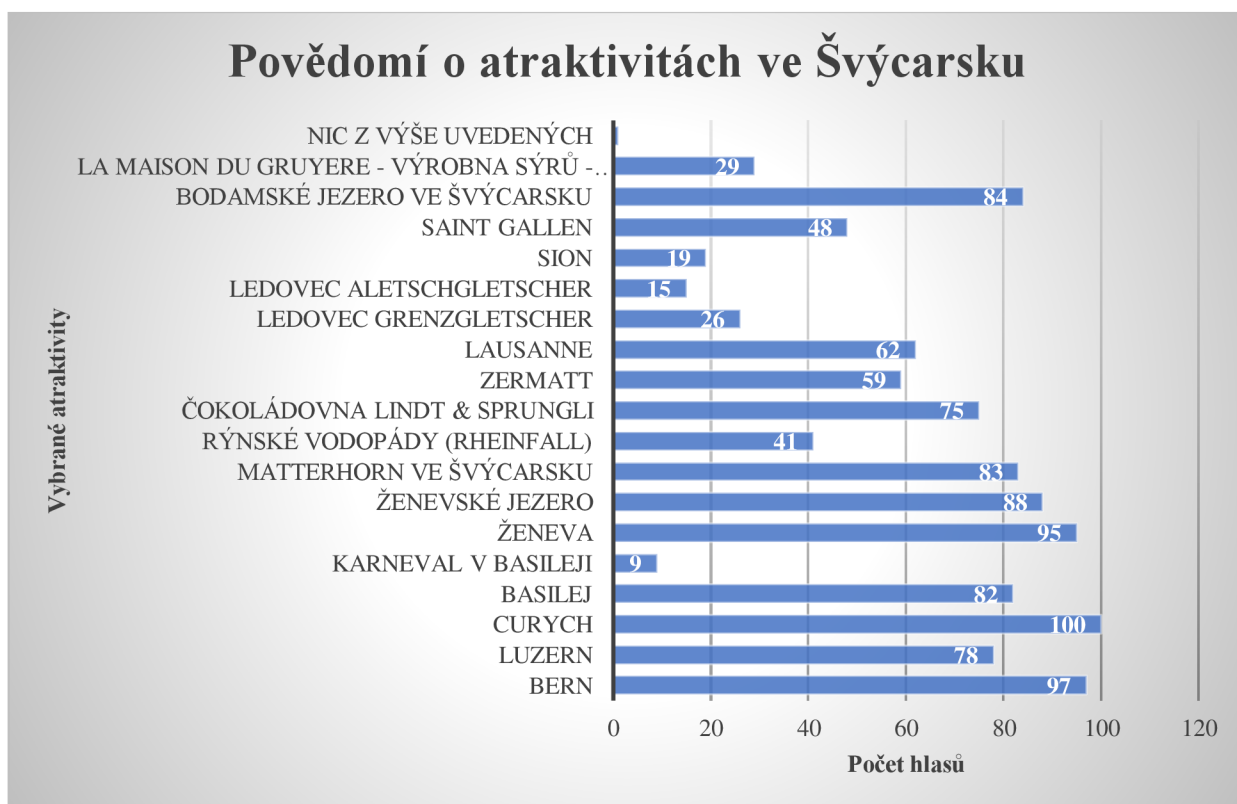


Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky se od sebe příliš neliší. Z celkového počtu respondentů hlasovalo 57 ve prospěch povědomí o této části Švýcarska, z nich by se 27 potenciálně zájezdu zúčastnilo. Naopak 52 lidí vyjádřilo neznalost této části Švýcarska, přičemž 24 z nich projevilo zájem o účast na zájezdu.

Následující dva grafy zaznamenávají data týkající se orientace ve Švýcarsku.

Graf 12: Znalost ryze švýcarských atraktivit

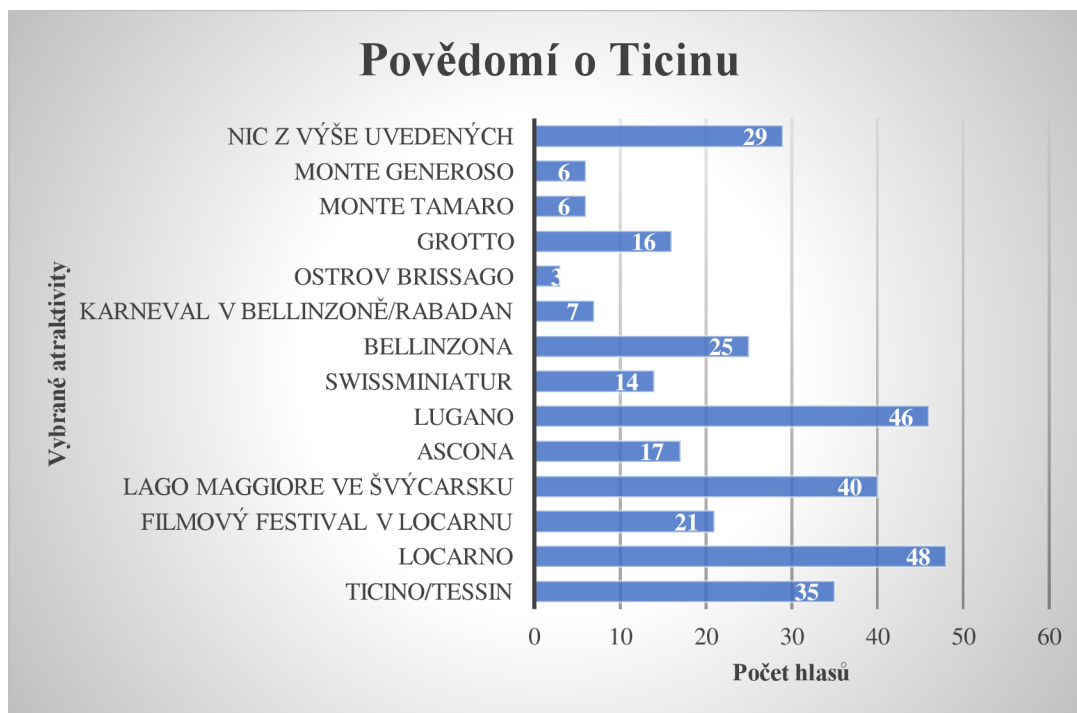


Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce hlasů obdržela velká města jako Curych (100 hlasů), Bern (97 hlasů) a Ženeva (95 hlasů). V rozmezí 80 až 90 hlasů se umístilo Ženevské jezero (88 hlasů), Bodamské jezero (84 hlasů), Matterhorn (83 hlasů) a Basilej (82 hlasů). O Luzernu slyšelo 78 osob a o čokoládovně Lindt & Sprungli zaslechlo 75 osob. Nad 50 hlasy se ještě pohybovaly Lausanne (62 hlasů) a Zermatt (59 hlasů). Další atraktivitivy se pohybovaly již pod 50 hlasy. Nikdo nehlasoval pro možnost „*nic z výše uvedených*“.

Pro stejnou analýzu, ale pro Ticino, se hlasování výrazně proměnilo. Výsledky zaznamenává následující graf.

Graf 13: Znalost ryze ticinských atraktivit



Zdroj: vlastní zpracování

Hlasy se významně propadly ze švýcarského maxima 100 hlasů na maximum téměř 50 hlasů. Nejvíce známé jsou jezerní oblasti Locarna (48 hlasů) a Lugana (46 hlasů). Pod dalším názvem se skrývá také jezero Locarno neboli jezero Maggiore, ale ve švýcarské části, které dostalo 40 hlasů. Kanton Ticino jako celek dosáhl 35 hlasů. Na rozdíl od ryze švýcarské části v sekci Ticina hlasovalo 26 osob pro „*nic z výše uvedených*“. Na dalším místě se umístilo hlavní město Bellinzona s 25 hlasy a po ní filmový festival v Locarnu s 21 hlasy. Další atraktivity se pohybovaly pod 20 hlasy.

Příloha č.3: Otázky polostrukturovaného rozhovoru

Národní identita

Jak vnímáte sami sebe z hlediska etnicity?

Co způsobuje, že se tak cítíte?

Jazyk

Jaké jazyky ovládáte?

Jaká je dialektová situace v Ticinu?

Jak je to s jazykovými možnostmi v Ticinu?

- *Na co se klade důraz ve škole při výuce jazyků?*
- *Co se vyžaduje v práci?*

Jaká je situace italštiny v neitalských kantonech?

Jak to ovlivňuje italské mluvčí?

Vztahy

Jaký máte vztah s ostatními skupinami Švýcarů?

Jaký máte vztah s Italy žijícími v Ticinu a žijícími v Itálii?

Jaký máte vztah k ostatním obyvatelům Ticina a lidem z jiných kantonů, kteří mluví italsky?

Jak si myslíte, že vás vnímají Italové?

Jak si myslíte, že vás vnímají ostatní Švýcaři?

Kuchyně

Jaká je vaše představa o regionální kuchyni?

Jaká jídla ji reprezentují?

Pokud jde o ticinské produkty, jaké to jsou?

Čím je ovlivněná kuchyně v Ticinu?

Jaký vliv máte doma Vy?

Jak vypadá Vaše kuchyně v každodenním životě?

Příloha č.4: Regionální kuchyně

Obrázek 1: *Risotto s luganigou*



Zdroj: REGAZZI, CORFÙ, CHRÉTIEN, 2013

Obrázek 2: *Risotto s houbami v gotthardském panoramatickém vlaku*



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 3: Polenta s gorgonzolou



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 4: Polenta s ticinskou mortadelou (vlevo) a se sýrem (vpravo)



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 5: Chinoise



Zdroj: GRANCAFFEVERBANO, 2019

Obrázek 6: Vermicelles



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 7: Torta di pane



Zdroj: REGAZZI, CORFÙ, CHRÉTIEN, 2013

Obrázek 8: Ticinská gazzosa s citrónovou příchutí



Zdroj: vlastní fotografie

Příloha č.5: Kalkulace zájezdu

Pro zaznamenání cen jsou v následujících tabulkách a obrázcích využity zkratky pro švýcarský frank a euro. Obrázek 9 zobrazuje tyto zkratky.

Obrázek 9: Zkratky pro měnu užívanou v kalkulaci

CHF	švýcarský frank
EUR	euro

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro následující tabulky a obrázky se pro přepočty ze švýcarských franků a eur na koruny používá kurz ze dne 14.2. 2024.

Doprava

Celková trasa ujetá autokarem za celou dobu trvání zájezdu činí 2 392,3 km. Cena dopravy pronajatého autobusu VDL/Futura 49+1 byla stanovena na 40 Kč za 1 km. Cena za ujetý kilometr zahrnuje české mýto. Pro přepravu v zahraničí bude potřeba zakoupit švýcarské známky pro vozidla vážící v rozmezí 19,5 – 26 tuny, což činí 22 švýcarských franků na den, což odpovídá 110 švýcarským frankům na 5 dní. Další mýto se platí v Itálii nárazově a dohromady činí 11,28 euro. Autobus bude v poslední řadě projíždět i Německem, kde se mýtné platit nemusí. Sazba za každou započatou čekací hodinu je stanovena dopravcem na 400 Kč. Celková cena za čekací hodiny autokaru je tak rovna 17 000 Kč.

Průměrná spotřeba autobusu byla stanovena na 30 litrů na 100 km a objem 2 nádrží činí 800 litrů. Z výpočtů vyplývá, že pohonné hmoty se v zahraničí nakupovat nebudou. Parkovné činí 75 švýcarských franků a skládá se z poplatků za parkování v SBB P+Rail Locarno, Parcheggio bus turistici Lugano, SBB P+Rail Castione a parkovišť u Monte Generoso a Monte Tamaro.

Následující tabulky 5 a 6 prezentují podrobné informace týkající se dopravy včetně mýta a čekacích hodin.

Tabulka 5: Přehled dopravy včetně kilometrů a mýta

Odkud	Kam	Km	Mýto
Praha	B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	850 km	ŠV 22 CHF IT 1,88 EUR
B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	Swiss Miniatur	55,3 km	ŠV 22 CHF IT 1,88 EUR
Swiss Miniatur	Piazza Riforma a zbytek plánu v Luganu + (P)	10,6 km	x
(P) + Monte Bré	B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	66,8 km	IT 1,88 EUR
B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	Locarno + (P)	103,2 km	ŠV 22 CHF IT 1,88 EUR
(P) + Ascona	B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	83,3 km	x
B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	Monte Generoso	48,9 km	ŠV 22 CHF IT 1,88 EUR
Monte Generoso	Lugano(Piazza della Riforma) + (P)	19,8 km	x
(P) + Lugano (Piazza della Riforma)	Ponte dei Salti	51,9 km	x
Ponte dei Salti	Locarno Parco delle Camelie + (P)	60,2 km	x
(P) + Parco delle Camelie	B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	122 km	x
B&B Hotel Malpensa Lago Maggiore	Bellinzona + Castione(P)	94,8 km	ŠV 22 CHF IT 1,88 EUR
(P) + Bellinzona	Monte Tamaro	18,7 km	x
Monte Tamaro	Grotto San Martino + Gubiasco+ Castione(P)	23,8 km	x
Castione(P)+ Gubiasco + Grotto San Martino	Praha hlavní nádraží	783 km	x

Zdroj: Vlastní zpracování, UDSC, 2022 a ISWEB S.P.A. - Autostrada Pedemontana Lombarda

Tabulka 6: Výpočet čekacích hodin

	1. den	2. den	3. den	4. den	5. den	6. den
Počet čekacích hodin	1,75	10	11	7,25	10,75	1,75
Cena v Kč	700 Kč	4 000 Kč	4 400 Kč	2 900 Kč	4 300 Kč	700 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Ubytování

Pro ubytování záleží na počtu osob v pokoji. Dvoulůžkový pokoj v termínu na konci srpna 2024 se pohybuje okolo 6238 Kč, na hlavu tedy 3119 Kč. Dvoulůžkový pokoj pro

jednu osobu stojí 5842 Kč. Snídaně je s příplatkem 196 Kč za den, tedy 4 snídaně stojí 784 Kč na jednoho člověka. Toto ubytovací zařízení nezprostředkovává v rámci skupin pokoj zdarma pro průvodce či pro řidiče, takže do kalkulace jsou navíc započítané dva dvoulůžkové pokoje pro průvodce a pro dva řidiče. Ceny jsou variabilní, jelikož je komplex součástí řetězce SPA, a tudíž ceny vždy závisí na dostupnosti pokojů. Pokud mají vysokou dostupnost, bývá cena levnější, ale pokud se zvýší poptávka a obsazenost, cena se zvýší.

Vstupné

V ceně zájezdu jsou zahrnuty následující vstupenky a jízdenky: kombinované vstupné pro Swiss Miniatur a Monte Bré 31 švýcarských franků, MASI Lugano 6 švýcarských franků, Madona del Sasso 8 švýcarských franků, ostrov Brissago 20 švýcarských franků, Monte Generoso švýcarských 37 franků a Monte Tamaro 31 švýcarských franků.

Průvodce

Tabulka 7 zaznamenává podrobný itinerář průvodce.

Tabulka 7: Itinerář pro průvodce

Den	Příjezd	Odjezd	Místo	Poznámka
1		8:00	Praha hlavní nádraží	Odjezd z Prahy Hlavního nádraží, sraz na opačné straně silnice u půjčovny aut Sixt Rent a Car
	20:00		hotel	
2		8:30	hotel	
	9:30	11:00	Swiss Miniatur	Výklad půl hodiny, samostatné pohybování se po parku
	11:30	13:00	Lugano Piazza Riforma	Půl hodinový výklad, hodinová pauza na oběd
	13:00	14:30	Via Nassa + MASI Lugano	Přesun pěšky po promenádě až k náměstí, návštěva muzea umění MASI
	15:15	16:00	Parco Ciani	Z muzea pěšky do parku, komentovaná procházka v parku
	16:30	18:30	Monte Bré	Pěšky z parku k lanovce, výjezd na Monte Bré, hodinový komentovaný výklad, sjezd lanovkou
	19:30		hotel	
3		8:00	hotel	

	10:00	11:00	Madona del Sasso	Výjezd lanovkou, komentovaná prohlídka okolí kostela a sjezd dolů, pokračování pěšky do centra
	11:00	14:00	Locarno Piazza Grande + centrum	Komentovaná prohlídka jednu hodinu po centru města, hodinu pauza na oběd, rozchod, loď na ostrov B.
	14:30	16:30	Isole Brissago	Doprava lodí na ostrov, hodinová prohlídka ostrova
	17:00	19:30	Ascona	Z ostrova lodí do města, výklad a večere
	21:15		hotel	
4		9:00	hotel	
	10:00	11:30	Monte Generoso	Návštěva hory Generoso, vyjížďka vlakem nahoru a dolu, společné zorientování se a následné volno
	12:00	13:30	Lugano centrum	Obědová pauza v Luganu
	14:15	14:30	Přehrada Versazca	Rychlá zastávka u přehrady v údolí Versazca
	14:45	15:00	Ponte dei Salti	Rychlá zastávka u mostu Ponte dei Salti
	15:45	18:00	Parco delle Camelie + pláž	Možná návštěva parku či koupání na břehu Locarnského jezera
	19:45		hotel	
5		9:00	hotel	
	10:45	12:00	Castel Grande v Bellinzone	Komentovaná prohlídka Castel Grande + Piazza del Sole, pokračování pěšky
	12:00	13:30	Trhy v Bellinzone	Obědová pauza spojená s návštěvou trhů a restaurací
	13.30	14.30	Bellinzona	Komentovaná prohlídka po městě
	15:00	17:00	Monte Tamaro	Vyjíždka lanovkou na tuto horu, půlhodinová komentovaná prohlídka včetně kostela, pak volno
	18:00	21:00	Grotto San Martino/Jiná restaurace v Gubiasce	Poslední večere v Ticinu, možná návštěva grotta či možnost jít i do jiné místní restaurace v Gubiasce
		21:00	Odjezd zpět do Prahy	
6	8:00		Příjezd v ranních hodinách do Prahy	Praha Hlavní nádraží

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 8 prezentuje výpočet stravného pro řidiče a pro průvodce. Vychází z vyhlášky č. 341/2023. Výpočty odpovídají ceně stravného na jednu osobu.

Tabulka 8: Stravné pro řidiče a průvodce

Dny	Počet hodin v zahraničí	Sazba stravného	Strava	Srážka	Celkem
1. den	9,25	1/3 ze 45 EUR	-	-	15 EUR
2. den	24,0	75 CHF	S	25 %	56,25 CHF
3. den	24,0	75 CHF	S	25 %	56,25 CHF
4. den	24,0	75 CHF	S	25 %	56,25 CHF
5. den	24,0	75 CHF	S	25 %	56,25 CHF
6. den	8	1/3 ze 45 EUR	-	-	15 EUR
Celkem					30 EUR + 225 CHF = 6 768,675 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, Vyhláška č. 341/2023

Finální stanovení ceny

Následující obrázky prezentují výpočty přímých a nepřímých nákladů a finální stanovení ceny. Výpočty bylo nutno rozdělit do dvou sloupců, jelikož se určitá část zájezdu odehrávala ve státech Evropské unie, jejichž průjezd podléhá dani z přidané hodnoty. Zbylá část se odehrávala ve Švýcarsku bez nutnosti platit DPH za průjezd.

Obrázek 10: Nepřímé náklady

Nepřímé náklady nakoupených služeb (zvláštní režim)	Celkem	Státy EU	Švýcarsko
Délka trasy (km)	2 392,30	1 500,20	892,10
Nutné objížďky (délka trasy v km, a navíc z ní 5 %)	2 511,92	1 575,21	936,71
Cena dopravy 40 Kč/km	100 476,60 Kč	63 008,40 Kč	37 468,20 Kč
Čekací hodiny 400 Kč/hodina	17 000,00 Kč	5 200,00 Kč	11 800,00 Kč
DPH za průjezd státy EU	10 086,43 Kč	10 086,43 Kč	- Kč
Mýto 110 CHF + 11,28 EUR	3 223,28 Kč	285,95 Kč	2 937,33 Kč
Parkovné 75 CHF	2 002,73 Kč	- Kč	2 002,73 Kč
Mzda 2. řidiče	8 250,00 Kč	5 173,54 Kč	3 076,46 Kč
Mzda průvodce	6 600,00 Kč	1 800,00 Kč	4 800,00 Kč
Vstupné, jízdné za průvodce	3 391,28 Kč	- Kč	3 391,28 Kč
Ubytování (2 řidiči, průvodce)	12 080,00 Kč	12 080,00 Kč	- Kč
Stravné (2 řidiči, průvodce)	20 306,03 Kč	2 281,50 Kč	18 024,53 Kč
Strava - snídaně (2 řidiči, průvodce)	2 352,00 Kč	2 352,00 Kč	- Kč
Kurzovní riziko (10%)	4 335,53 Kč	1 699,94 Kč	2 635,59 Kč
Pojištění CK proti úpadku	1 500,00 Kč	409,09 Kč	1 090,91 Kč
Celkem	191 603,87 Kč	104 376,85 Kč	87 227,02 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

DPH za průjezd státy se počítá pouze pro průjezd Německem a Rakouskem. Do výpočtu se zahrnují celkové náklady za dopravu násobené ujetými kilometry na území daného státu. Následně se výsledek vydělí celkovými najetými kilometry autokaru a vynásobí sazbou DPH daného státu Unie. Dále byl stanoven paušál pro druhého řidiče a průvodce. Odměna druhého řidiče činí 1 500 Kč na den a pro průvodce 1 200 Kč na den.

Obrázky 11 a 12 zahrnují výpočet přímých nákladů na 1 účastníka. Následující obrázek prezentuje data pro 1 účastníka se samostatným pokojem.

Obrázek 11: Přímé náklady na 1 účastníka, samostatný pokoj

Přímé náklady na nakupované služby na 1 účastníka (zvláštní režim)	1 osoba samostatný pokoj		
	Celkem	Státy EU	Švýcarsko
Ubytování (EUR)	5 842,00 Kč	5 842,00 Kč	- Kč
Strava (EUR)	784,00 Kč	784,00 Kč	- Kč
Vstupné, jízdné - 133 CHF	3 551,50 Kč	- Kč	3 551,50 Kč
Pojištění poskytnuté CK	neposkytuje	neposkytuje	neposkytuje
Kurzovní riziko (10%)	1 017,75 Kč	662,60 Kč	355,15 Kč
Celkem	11 195,25 Kč	7 288,60 Kč	3 906,65 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 12 prezentuje stejný typ dat ale pro 1 účastníka se sdíleným pokojem. Přímé náklady jsou tedy nižší.

Obrázek 12: Přímé náklady na 1 účastníka, sdílený pokoj

Přímé náklady na nakupované služby na 1 účastníka (zvláštní režim)	1 osoba sdílený pokoj		
	Celkem	Státy EU	Švýcarsko
Ubytování (EUR)	3 119,00 Kč	3 119,00 Kč	- Kč
Strava (EUR)	784,00 Kč	784,00 Kč	- Kč
Vstupné, jízdné - 133 CHF	3 551,50 Kč	- Kč	3 551,50 Kč
Pojištění poskytnuté CK	neposkytuje	neposkytuje	neposkytuje
Kurzovní riziko (10%)	745,45 Kč	390,30 Kč	355,15 Kč
Celkem	8 199,95 Kč	4 293,30 Kč	3 906,65 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázky 13 a 14 obsahují finální výpočty pro stanovení prodejní ceny zájezdu na 1 účastníka. Celkové nepřímé náklady se přepočítávají na nepřímé náklady na 1 účastníka. Ze sloučení přímých a nepřímých nákladů na jednoho účastníka se vypočítá 20 % marže. Z této marže se vypočítá DPH, a to pouze ve sloupci „Státy EU“.

Obrázek 13: Rekapitulace pro osobu se samostatným pokojem

Rekapitulace (zvláštní režim)	1 osoba samostatný pokoj		
	Celkem	Státy EU	Švýcarsko
Nepřímé náklady celkem	191 603,87 Kč	104 376,85 Kč	87 227,02 Kč
Počet účastníků	49	49	49
Riziko neobsazenosti 20%	10	10	10
Počet účastníků po zohlednění rizika	39	39	39
Nepřímé náklady na jednoho účastníka	4 912,92 Kč	2 676,33 Kč	2 236,59 Kč
Přímé náklady na jednoho účastníka	11 195,25 Kč	7 288,60 Kč	3 906,65 Kč
Přímé + nepřímé náklady na jednoho účastníka	16 108,17 Kč	9 964,93 Kč	6 143,24 Kč
Marže 20%	3 221,63 Kč	1 992,99 Kč	1 228,65 Kč
DPH 21% z marže	418,53 Kč	418,53 Kč	- Kč
Náklady celkem včetně DPH	19 748,33 Kč	12 376,44 Kč	7 371,89 Kč
Prodejní cena	19 800,00 Kč		

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 14: Rekapitulace pro osobu se sdíleným pokojem

Rekapitulace (zvláštní režim)	1 osoba sdílený pokoj		
	Celkem	Státy EU	Švýcarsko
Nepřímé náklady celkem	191 603,87 Kč	104 376,85 Kč	87 227,02 Kč
Počet účastníků	49	49	49
Riziko neobsazenosti 20%	10	10	10
Počet účastníků po zohlednění rizika	39	39	39
Nepřímé náklady na jednoho účastníka	4 912,92 Kč	2 676,33 Kč	2 236,59 Kč
Přímé náklady na jednoho účastníka	8 199,95 Kč	4 293,30 Kč	3 906,65 Kč
Přímé + nepřímé náklady na jednoho účastníka	13 112,87 Kč	6 969,63 Kč	6 143,24 Kč
Marže 20%	2 622,57 Kč	1 393,93 Kč	1 228,65 Kč
DPH 21% z marže	292,72 Kč	292,72 Kč	- Kč
Náklady celkem včetně DPH	16 028,17 Kč	8 656,28 Kč	7 371,89 Kč
Prodejní cena	16 100,00 Kč		

Zdroj: Vlastní zpracování